

Turystyka w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2018–2020

Tourism in Warmińsko-Mazurskie Voivodship
in years 2018–2020

Turystyka w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2018–2020

Tourism in Warmińsko-Mazurskie Voivodship
in years 2018–2020

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Olsztynie, Warmińsko-Mazurski Ośrodek Badań Regionalnych
Statistical Office in Olsztyn, Warmińsko-Mazurski Centre for Regional Surveys

pod kierunkiem

supervised by

Elżbiety Lorek

Autor

Author

Joanna Abramowicz

Tłumaczenie

Translation

Joanna Abramowicz, Aleksandra Kłosińska

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Bożena Jarząbek, Aleksandra Kłosińska, Wioletta Wasilewska

ISBN 978-83-63285-77-7

Publikacja dostępna na stronie

Publication available on website

olsztyn.stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego prosimy o podanie źródła

When publishing Statistical Office data please — indicate the source

Przedmowa

Turystyka w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2018–2020 jest kolejną edycją opracowania wydawanego przez Urząd Statystyczny w Olsztynie poświęconego turystyce. Publikacja prezentuje specyfikę województwa wynikającą z jego położenia i krajobrazu, przedstawia infrastrukturę turystyki oraz informacje na temat ruchu i usług turystycznych.

Opracowanie zawiera informacje o turystycznych obiektach noclegowych i ich działalności. Obejmuje także dane o ruchu granicznym oraz podmiotach gospodarki narodowej prowadzących działalność gospodarczą związaną z turystyką. Analiza przedstawionych aspektów turystyki w warmińsko-mazurskim została przeprowadzona w oparciu o dane z 2020 r., natomiast tendencje badanych zjawisk zaprezentowano na przestrzeni lat 2012–2020. Ponadto, w celu przedstawienia możliwie pełnego obrazu turystyki, najważniejsze dane w województwie zostały ukazane na tle kraju oraz pozostałych województw.

W publikacji wykorzystano dane statystyczne pochodzące z badań prowadzonych przez Główny Urząd Statystyczny, Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze, a także informacje Straży Granicznej.

Składam serdeczne podziękowania wszystkim osobom i instytucjom za udostępnione informacje, które przyczyniły się do wzbogacenia zawartości niniejszej publikacji. Wyrażam jednocześnie nadzieję, że opracowanie dostarczy cennych informacji wszystkim zainteresowanym turystyką w województwie warmińsko-mazurskim.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Olsztynie

Marek Morze

Preface

Tourism in Warmińsko-Mazurskie Voivodship in 2018–2020 is the next edition of the publication about tourism presented by the Statistical Office in Olsztyn. This publication presents specific character of voivodship resulting from its location and landscape, describes tourist infrastructure and presents information about tourist traffic and services.

The elaboration contains information about tourist accommodation establishments and their activity. It also describes data about border traffic and entities of the national economy conducting economic activity connected with tourism. Analysis of presented aspects of tourism in Warmińsko-Mazurskie Voivodship was conducted on the basis of data from 2020, while trends of analysed occurrences were presented within the space of years 2012–2020. In order to present as complete picture of tourism as possible, the most important data in the voivodship were presented against the background of the country and other voivodships.

Statistical data used in this publication were obtained in researches conducted by Statistics Poland, the Polish Tourist and Sightseeing Society and also from the Border Guard.

I thank all people and institutions for provided information that supplemented content of this publication. At the same time I hope this elaboration will deliver valuable information for all persons interested in tourism in Warmińsko-Mazurskie Voivodship.

Director
of the Statistical Office in Olsztyn

Marek Morze

Spis treści

Contents

Przedmowa	3
Preface	
Objaśnienia znaków umownych	10
Symbols	
Ważniejsze skróty	10
Major abbreviations	
Skróty nazw sekcji PKD	11
Abbreviated names of PKD sections	
Synteza	12
Executive summary	
Potencjał turystyczny województwa	14
Tourist potential of voivodship	
Obiekty noclegowe	16
Tourist accommodation establishments	
Miejsca noclegowe	19
Bed places	
Gęstość bazy noclegowej	22
Accommodation establishments density	
Funkcja turystyczna obszarów	24
Tourist function of regions	
Różnorodność infrastruktury noclegowej	26
Diversity of accommodation establishments	
Stopień wykorzystania miejsc noclegowych	28
Occupancy rate of bed places	
Korzystający z noclegów	31
Tourists accommodated	
Rozwój bazy noclegowej	35
Development of accommodation establishments	
Turyści zagraniczni	37
Foreign tourists	
Sezonowość popytu turystycznego	39
Seasonality of tourism demand	
Gęstość ruchu turystycznego	42
Tourist traffic density	
Udzielone noclegi	44
Overnight stays	
Długość pobytu turystów	46
Duration of tourist stay	
Intensywność ruchu turystycznego	48
Tourist traffic intensity	

Gminne zróżnicowanie turystyki	51
Diversity of tourism in gminas	
Zaplecze gastronomiczne	53
Catering units infrastructure	
Ruch graniczny	55
Border traffic	
Działalność PTTK	57
Activity of PTTK	
Rozwój przedsiębiorstw turystycznych	58
Development of tourist establishments	
Wypożyczalnie	60
Tourists vehicles and facilities hire	
Ścieżki rowerowe	62
Bicycle paths	
Wydatki samorządowe na turystykę	64
Self-government expenditures on tourism	
Uwagi metodologiczne	66
Methodological notes	

Spis wykresów

List of charts

Wykres 1. Turystyczne obiekty noclegowe w latach 2012–2020	16
Chart 1. Tourist accommodation establishments in years 2012–2020	
Wykres 2. Miejsca noclegowe w latach 2012–2020	19
Chart 2. Bed places in years 2012–2020	
Wykres 3. Struktura turystycznych obiektów noclegowych w 2020 r.	26
Chart 3. Structure of tourist accommodation establishments in 2020	
Wykres 4. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych według wybranych typów obiektów w latach 2012 i 2020	29
Chart 4. Occupancy rate of bed places in chosen types of accommodation establishments in years 2012 and 2020	
Wykres 5. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych według miesięcy w latach 2012 i 2020	29
Chart 5. Occupancy rate of bed places by months in years 2012 and 2020	
Wykres 6. Korzystający z noclegów w obiektach turystycznych w latach 2012–2020	31
Chart 6. Tourists accommodated in tourist accommodation establishments in years 2012–2020	
Wykres 7. Korzystający z noclegów w pokojach gościnnych i kwaterach agroturystycznych w latach 2012–2020	34
Chart 7. Tourists accommodated in rooms for rent and agrotourism lodgings in years 2012–2020	
Wykres 8. Korzystający z noclegów w obiektach turystycznych według miesięcy w latach 2012 i 2020	39
Chart 8. Tourists accommodated in tourist accommodation establishments by months in years 2012 and 2020	

Wykres 9. Obiekty gastronomiczne w latach 2012–2020	53
Chart 9. Catering establishments in years 2012–2020	
Wykres 10. Ruch graniczny osób na granicy polsko-rosyjskiej według kierunku w latach 2012–2020	55
Chart 10. Border traffic of people on the Poland-Russia border by direction in years 2012–2020	
Wykres 11. Ruch graniczny osób według przejść granicznych w latach 2012–2020	56
Chart 11. Border traffic of people by border crossings in years 2012–2020	
Wykres 12. Uczestnicy wycieczek i imprez w latach 2012–2020	57
Chart 12. Participants of excursions and events in years 2012–2020	
Wykres 13. Przedsiębiorstwa turystyczne na 1000 mieszkańców według powiatów w 2020 r.	59
Chart 13. Entities conducting tourism activities per 1000 population by powiats in 2020	
Wykres 14. Wypożyczalnie w latach 2012–2020	60
Chart 14. Rental places in years 2012–2020	
Wykres 15. Wypożyczalnie sprzętu rekreacyjnego i sportowego oraz środków transportu wodnego według powiatów w 2020 r.	61
Chart 15. Rental equipment for recreation and sport and means of water transport by powiats in 2020	

Spis map

List of maps

Mapa 1. Powierzchnia jezior i rzek według województw w 2020 r.	14
Map 1. Area of lakes and rivers by voivodships in 2020	
Mapa 2. Obszary prawnie chronione według województw w 2019 r.	15
Map 2. Area under legal protection by voivodships in 2019	
Mapa 3. Turystyczne obiekty noclegowe według powiatów w 2020 r.	17
Map 3. Tourist accommodation establishments by powiats in 2020	
Mapa 4. Pokoje gościnne i kwatery agroturystyczne według województw w 2020 r.	18
Map 4. Rooms for rent and agrotourism lodgings by voivodships in 2020	
Mapa 5. Pokoje gościnne i kwatery agroturystyczne według powiatów w 2020 r.	18
Map 5. Rooms for rent and agrotourism lodgings by powiats in 2020	
Mapa 6. Miejsca noclegowe w obiektach turystycznych według województw w 2020 r.	20
Map 6. Bed places in tourist accommodation establishments by voivodships in 2020	
Mapa 7. Miejsca noclegowe w obiektach turystycznych według powiatów w 2020 r.	20
Map 7. Bed places in tourist accommodation establishments by powiats in 2020	
Mapa 8. Zmiana liczby miejsc noclegowych w obiektach turystycznych według powiatów w latach 2012–2020	21
Map 8. Change of number of bed places in tourist accommodation establishments by powiats in 2012–2020	
Mapa 9. Miejsca noclegowe w pokojach gościnnych i kwaterach agroturystycznych według powiatów w 2020 r.	21
Map 9. Bed places in rooms for rent and agrotourism lodgings by powiats in 2020	
Mapa 10. Gęstość bazy noclegowej według województw w 2020 r.	22
Map 10. Density of the accommodation base by voivodships in 2020	
Mapa 11. Gęstość bazy noclegowej według powiatów w 2020 r.	23
Map 11. Density of the accommodation base by powiats in 2020	

Mapa 12. Wskaźnik funkcji turystycznej według województw w 2020 r.	24
Map 12. The tourist function indicator by voivodships in 2020	
Mapa 13. Wskaźnik funkcji turystycznej według powiatów w 2020 r.	25
Map 13. The tourist function indicator by powiats in 2020	
Mapa 14. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w obiektach turystycznych według województw w 2020 r.	28
Map 14. Occupancy rate of bed places in tourist accommodation establishments by voivodships in 2020	
Mapa 15. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w obiektach turystycznych według powiatów w 2020 r.	30
Map 15. Occupancy rate of bed places in tourist accommodation establishments by powiats in 2020	
Mapa 16. Korzystający z noclegów w obiektach turystycznych według województw w 2020 r. ...	32
Map 16. Tourists accommodated in tourist accommodation establishments by voivodships in 2020	
Mapa 17. Korzystający z noclegów w obiektach turystycznych według powiatów w 2020 r.	32
Map 17. Tourists accommodated in tourist accommodation establishments by powiats in 2020	
Mapa 18. Korzystający z noclegów w pokojach gościnnych i kwaterach agroturystycznych według województw w 2020 r.	33
Map 18. Tourists accommodated in rooms for rent and agrotourism lodgings by voivodships in 2020	
Mapa 19. Wskaźnik rozwoju bazy noclegowej według województw w 2020 r.	35
Map 19. Indicator of the accommodation base development by voivodships in 2020	
Mapa 20. Wskaźnik rozwoju bazy noclegowej według powiatów w 2020 r.	36
Map 20. Indicator of the accommodation base development by powiats in 2020	
Mapa 21. Turyści zagraniczni korzystający z noclegów według województw w 2020 r.	37
Map 21. Foreign tourists accommodated in tourist accommodation establishments by voivodships in 2020	
Mapa 22. Turyści zagraniczni korzystający z noclegów według powiatów w 2020 r.	38
Map 22. Foreign tourists accommodated in tourist accommodation establishments by powiats in 2020	
Mapa 23. Korzystający z noclegów w czerwcu, lipcu i sierpniu według województw w 2020 r.	40
Map 23. Tourists accommodated in tourist accommodation establishments in June, July and August by voivodships in 2020	
Mapa 24. Korzystający z noclegów w styczniu, lutym i grudniu według województw w 2020 r. ..	40
Map 24. Tourists accommodated in tourist accommodation establishments in January, February and December by voivodships in 2020	
Mapa 25. Wskaźnik gęstości ruchu turystycznego według województw w 2020 r.	42
Map 25. Indicator of tourist traffic density by voivodships in 2020	
Mapa 26. Wskaźnik gęstości ruchu turystycznego według powiatów w 2020 r.	43
Map 26. Indicator of tourist traffic density by powiats in 2020	
Mapa 27. Udzielone noclegi w obiektach turystycznych według województw w 2020 r.	44
Map 27. Overnight stays in tourist accommodation establishments by voivodships in 2020	
Mapa 28. Udzielone noclegi w obiektach turystycznych według powiatów w 2020 r.	45
Map 28. Overnight stays in tourist accommodation establishments by powiats in 2020	

Mapa 29. Długość pobytu turystów w obiektach noclegowych według województw w 2020 r. ...	46
Map 29. Length of tourists stay in tourist accommodation establishments by voivodships in 2020	
Mapa 30. Długość pobytu turystów w obiektach noclegowych według powiatów w 2020 r.	47
Map 30. Length of tourists stay in tourist accommodation establishments by powiats in 2020	
Mapa 31. Wskaźnik intensywności ruchu turystycznego Schneidera według województw w 2020 r.	48
Map 31. Tourist traffic intensity rate according to Schneider by voivodships in 2020	
Mapa 32. Wskaźnik intensywności ruchu turystycznego Schneidera według powiatów w 2020 r.	49
Map 32. Tourist traffic intensity rate according to Schneider by powiats in 2020	
Mapa 33. Wskaźnik intensywności ruchu turystycznego Charvata według województw w 2020 r.	49
Map 33. Tourist traffic intensity rate according to Charvat by voivodships in 2020	
Mapa 34. Wskaźnik intensywności ruchu turystycznego Charvata według powiatów w 2020 r. ..	50
Map 34. Tourist traffic intensity rate according to Charvat by powiats in 2020	
Mapa 35. Turystyczne obiekty noclegowe w gminach w 2020 r.	51
Map 35. Tourist accommodation establishments by gminas in 2020	
Mapa 36. Miejsca noclegowe w obiektach turystycznych w gminach w 2020 r.	52
Map 36. Bed places in tourist accommodation establishments by gminas in 2020	
Mapa 37. Placówki gastronomiczne według województw w 2020 r.	54
Map 37. Catering establishments by voivodships in 2020	
Mapa 38. Przedsiębiorstwa turystyczne według województw w 2020 r.	58
Map 38. Entities conducting tourism activities by voivodships in 2020	
Mapa 39. Przedsiębiorstwa turystyczne według powiatów w 2020 r.	59
Map 39. Entities conducting tourism activities by powiats in 2020	
Mapa 40. Ścieżki rowerowe według województw w 2019 r.	62
Map 40. Bicycle paths by voivodships in 2019	
Mapa 41. Ścieżki rowerowe według powiatów w 2019 r.	63
Map 41. Bicycle paths by powiats in 2019	
Mapa 42. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego na turystykę według województw w 2019 r.	64
Map 42. Local government units expenditure on tourism by voivodships in 2019	
Mapa 43. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego na turystykę według powiatów w 2019 r.	65
Map 43. Local government units expenditure on tourism by powiats in 2019	

W wersji angielskiej: przedmowa, spis treści, synteza, tablice, wykresy, mapy, uwagi metodologiczne.

English version: preface, contents, executive summary, tables, charts, maps, methodological notes.

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	oznacza, że zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Zero: (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5 magnitude not zero, but less than 0,5 of a unit
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 magnitude not zero, but less than 0,05 of a unit
Kropka (.)	oznacza: brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless
Znak Δ	oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji PKD 2007 categories of applied PKD 2007 classification are presented in abbreviated form
Znak (*)	oznacza, że dane zostały zmienione w stosunku do wcześniej opublikowanych revised data
„W tym” „Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all elements of the sum are given

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
km ²	kilometr kwadratowy square kilometre
mln	milion million
PKD	Polska Klasyfikacja Działalności Statistical Classification of Economic Activities in the European Community (NACE Rev. 2)
tys.	tysiąc thousand

Skróty nazw sekcji PKD

Abbreviated names of PKD sections

Skrót Abbreviation	Pełna nazwa sekcji PKD Complete name of PKD section
Zakwaterowanie i gastronomia Accommodation and catering	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi Accommodation and food service activities
Gastronomia Catering	Działalność usługowa związana z wyżywieniem Food and beverage service activities
Działalność związana z turystyką Tourism activities	Działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane Travel agency, tour operator and other reservation service and related activities

Synteza

Województwo warmińsko-mazurskie posiada bardzo duży potencjał turystyczny, wyznaczony głównie przez warunki przyrodnicze, ukształtowanie terenu czy stan środowiska naturalnego. Badanie stanu i wykorzystania turystycznych obiektów noclegowych w Polsce (KT-1), realizowane przez GUS, obejmuje obiekty posiadające 10 lub więcej miejsc noclegowych. Pokazało ono, iż od początku badanego okresu czyli od 2012 r. (kiedy badaniem obiektów noclegowych zaczęto obejmować również pokoje gościnne i kwatery agroturystyczne) zauważalny był stały przyrost liczby obiektów noclegowych, aż do 2016 r. W marcu 2020 r. ogłoszono w Polsce stan zagrożenia epidemicznego. Wprowadzone ograniczenia (m.in. przemieszczania się osób, w działalności turystycznych obiektów noclegowych) wpłynęły na funkcjonowanie branży turystycznej. W 2020 r. w porównaniu z 2019 r. zanotowano zmniejszenie się liczby obiektów noclegowych, a także – zmniejszenie się liczby dostępnych miejsc noclegowych, głównie w pozostałych turystycznych obiektach noclegowych, szkolnych schroniskach młodzieżowych, ośrodkach szkoleniowo-wypoczynkowych. Największą liczbą miejsc noclegowych w warmińsko-mazurskim dysponowały hotele (niemal 1/3 wszystkich miejsc). W porównaniu do 2019 r. liczba miejsc noclegowych była w nich niższa. Z obiektów hotelowych skorzystało ok. 77% turystów (więcej niż przeciętnie w kraju).

Wraz z obniżeniem się liczby miejsc noclegowych zmniejszył się stopień ich wykorzystania. Zmniejszyła się także liczba turystów korzystających z obiektów, jak i udzielonych noclegów. Również zainteresowanie ze strony turystów zagranicznych było znacznie mniejsze niż w 2019 r.

Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w 2020 r. był wyższy od przeciętnego w kraju. Niższy jednak był wskaźnik gęstości bazy noclegowej, a także wskaźnik rozwoju bazy noclegowej i gęstości ruchu turystycznego. Nieco krótszy był czas pobytu turystów (liczony liczbą noclegów), mniejszy odsetek osób korzystających z noclegów w obiektach indywidualnego zakwaterowania (w pokojach gościnnych i kwaterach agroturystycznych), mniejszy odsetek turystów zagranicznych korzystających z noclegów. Ruch turystyczny charakteryzował się znaczną sezonowością – turyści częściej korzystali z noclegów w czerwcu, lipcu, sierpniu i we wrześniu, a rzadziej – w miesiącach zimowych.

Warmińsko-mazurskie charakteryzuje się największym odsetkiem powierzchni jezior i rzek, zajmuje trzecią lokatę pod względem udziału powierzchni obszarów prawnie chronionych. Wskaźnik funkcji turystycznej był w 2020 r. wyższy od przeciętnego w kraju (3 lokata), a niemal w każdym obiekcie noclegowym do dyspozycji turystów pozostawała placówka gastronomiczna. Istotnie wyższe były także wydatki jednostek samorządu terytorialnego na turystykę (na 1 mieszkańca).

Wiele wskaźników charakteryzujących rozwój turystyki w województwie było w 2020 r. na poziomie niższym od przeciętnego w kraju. Zauważyć można jednak duże zróżnicowanie potencjału turystycznego wewnątrz województwa. Szczególnie wyraźnie widoczny jest wysoki poziom rozwoju turystyki w powiatach położonych w sąsiedztwie jezior, czy w miastach na prawach powiatu. Słabszy rozwój turystyki widoczny jest w powiatach na krańcach województwa. W wielu powiatach widoczny był znaczny przyrost liczby miejsc noclegowych w porównaniu z 2012 r. (np. powiecie mrągowskim, gołdapskim, iławskim). Wskaźnik funkcji turystycznej w powiecie mrągowskim był niemal ośmiokrotnie wyższy niż przeciętny dla kraju (wskaźnik intensywności ruchu turystycznego Schneidera – ponad siedmiokrotnie), w giżyckim – czterokrotnie (podobnie jak wskaźnik intensywności ruchu turystycznego), w piskim i węgorzewskim – ponad dwukrotnie. W porównaniu z 2012 r. w 12 powiatach województwa zwiększyła się liczba jednostek zajmujących się działalnością turystyczną, najbardziej w Olsztynie, powiecie mrągowskim i w Elblągu.

Executive summary

Warmińsko-Mazurskie Voivodship has a very large tourism potential, determined mainly by the natural conditions, the terrain or the state of the natural environment. The survey of the capacity and occupancy of tourist accommodation establishments in Poland (KT-1), conducted by Statistics Poland, cover tourist accommodation establishments with 10 or more bed places. It showed, that from the beginning of the surveyed period, that is from 2012 (when the accommodation survey began to include also rooms for guests and agrotourism lodgings), there was a constant increase in the number of tourist accommodation facilities up to 2016. In March 2020, an epidemic emergency was announced in Poland. The introduced restrictions (including the movement of people, in the activities of tourist accommodation establishments) influenced the functioning of the tourism industry. In 2020, compared to 2019, there was a decrease in the number of accommodation facilities, as well as a decrease in bed places, mainly in other tourist accommodation establishments, school youth hostels, training-recreational centres. The largest number of bed places in Warmińsko-Mazurskie were available in hotels (almost 1/3 of all places). Compared to 2019, the number of beds was lower in them. About 77% of tourists have used hotel establishments (more than the average in the country).

With the decline in the number of beds, their occupancy rate decreased. The number of tourists accommodated as well as overnight stays decreased. Also, the interest from foreign tourists was much lower than in 2019.

The occupancy rate of bed places in 2020 was higher than the national average. However, the density of the accommodation base index, indicator of the accommodation base development and indicator of tourist traffic density was lower. Slightly shorter was the length of tourists stay in accommodation establishments (counted by the number of nights), a smaller percentage of people using accommodation in individual accommodation facilities (in rooms for rent and agrotourism lodgings), a smaller percentage of foreign tourists accommodated in tourist accommodation establishments. Tourist traffic was characterized by considerable seasonality – tourists more often used accommodation in June, July, August and in September, and less frequently – in the winter months.

Warmińsko-Mazurskie Voivodship is characterized by the largest percentage of area of lakes and rivers, it occupies the third place in terms of the share of area under legal protection. The tourist function indicator in 2020 was higher than the national average (3rd place), and in almost every tourist facility the catering facility remained at the disposal of tourists. Local government units budgets expenditure on tourism (per capita) was also significantly higher.

Many indicators characterizing the development of tourism in the voivodship in 2020 were lower than the national average. It can be noticed, however, that the tourist potential inside the region varies greatly. There is visible the high level of tourism development in powiats located in the vicinity of lakes or in cities with powiat status. Weaker tourism development is visible in powiats on the outskirts of the voivodship. In many powiats there was a significant increase in the number of bed places, compared to 2012 (ie. in mławowski, gołdapski and iławski). The tourist function indicator in the mławowski powiat was almost eight times higher than the average for the country (the indicator of intensity of tourist traffic according to Schneider – over seven times), in giżycki powiat – four times (similarly to the indicator of intensity of tourist traffic), in piski and węgorzewski – more than twice. Compared to 2012, in 12 powiats of the voivodship, the number of entities conducting tourism activities increased, most in Olsztyn, mławowski powiat and in Elbląg.

Potencjał turystyczny województwa

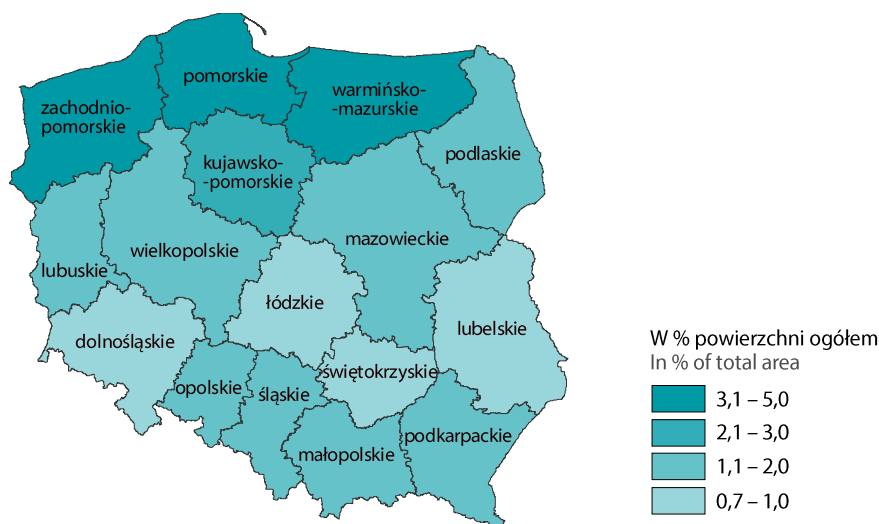
Tourist potential of voivodship

Województwo warmińsko-mazurskie wyróżniają szczególne walory przyrodnicze, przede wszystkim duże kompleksy leśne, liczne jeziora oraz bogata fauna i flora.

Znajdują się tutaj największe jeziora w kraju: Śniardwy i Mamry, a także Jeziorak – najdłuższe polskie jezioro, na którym położona jest największa śródlądowa wyspa Europy – Wielka Żuława. Jeziora są połączone kanałami i rzekami, tworząc wielokilometrowy system szlaków wodnych i stanowiąc tereny sprzyjające uprawianiu sportów wodnych (żeglarstwa, kajakarstwa, windsurfingu, wędkowania i nurkowania). Atrakcją regionu jest Kanał Elbląski z systemem pochylni umożliwiającym przemieszczanie statku po lądzie.

Rzeki i jeziora w województwie zajmują 5,0% jego ogólnej powierzchni – najwięcej w kraju. Kolejne pod względem obfitości wód powierzchniowych są województwa pomorskie i zachodniopomorskie.

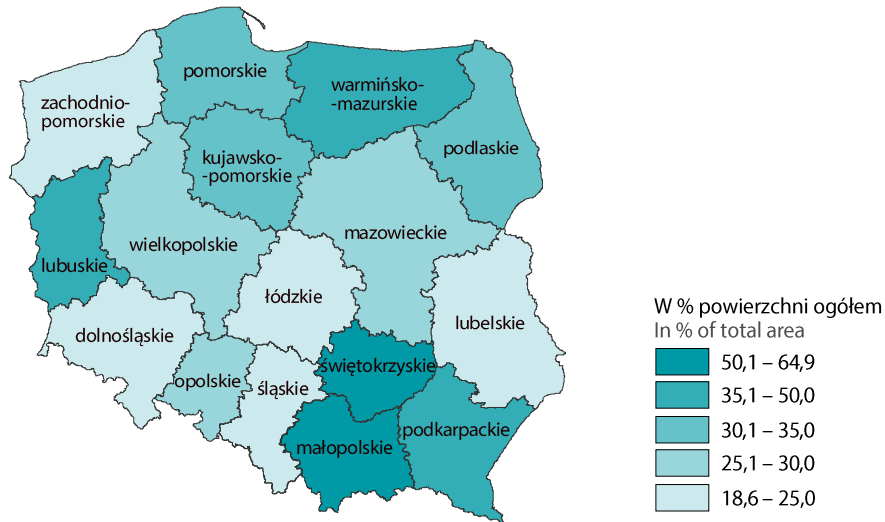
Mapa 1. Powierzchnia jezior i rzek według województw w 2020 r.
Map 1. Area of lakes and rivers by voivodships in 2020

Środowisko naturalne województwa jest mało przekształcone i mało zanieczyszczone. Obszar warmińsko-mazurskiego (z wyjątkiem gminy Kisielice) wraz z województwem podlaskim oraz niektórymi gminami województwa mazowieckiego, pomorskiego i kujawsko-pomorskiego należy do regionu Zielonych Płuc Polski. Podstawą wyodrębnienia tego regionu są unikatowe w skali kraju i Europy cechy środowiska przyrodniczego.

Bogactwem województwa są lasy i puszcze, z licznymi parkami krajobrazowymi, rezerwatami i pomnikami przyrody oraz z żyjącymi dziko zwierzętami. W lesie można spotkać m.in. żubry, łosie, bobry, rysie i wilki. Region zamieszkują także liczne gatunki ptaków – m.in. bociany, łabędzie, kormorany, głuszce i żurawie. Obszary prawnie chronione stanowią niemal połowę powierzchni województwa (większy odsetek powierzchni stanowią tylko w świętokrzyskim i małopolskim). Największym kompleksem leśnym jest porośnięta lasami sosnowymi i świerkowymi Puszcza Piska zajmująca obszar około 1000 km². Najpiękniejsze krajobrazy objęte są ochroną w jednym z ośmiu znajdujących się na terenie województwa parków krajobrazowych, a najcenniejsze obiekty przyrodnicze objęte są ochroną rezerwatową.

Mapa 2. Obszary prawnie chronione według województw w 2019 r.
Map 2. Area under legal protection by voivodships in 2019

Turystyczny krajobraz województwa tworzą również zamki, kościoły oraz dworki i pałace związane z historią regionu. Uatrakcyjnieniem pobytu może być poznanie folkloru, tradycji, twórczości ludowej, a także potraw kuchni regionalnej. Województwo proponuje szeroką ofertę imprez kulturalnych, sportowych, rozrywkowych i artystycznych.

Szczególne walory przyrodnicze i liczne zabytki warmińsko-mazurskiego czynią z jego terenów jeden z najpiękniejszych regionów Polski, który od lat przyciąga turystów zarówno krajowych, jak i zagranicznych.

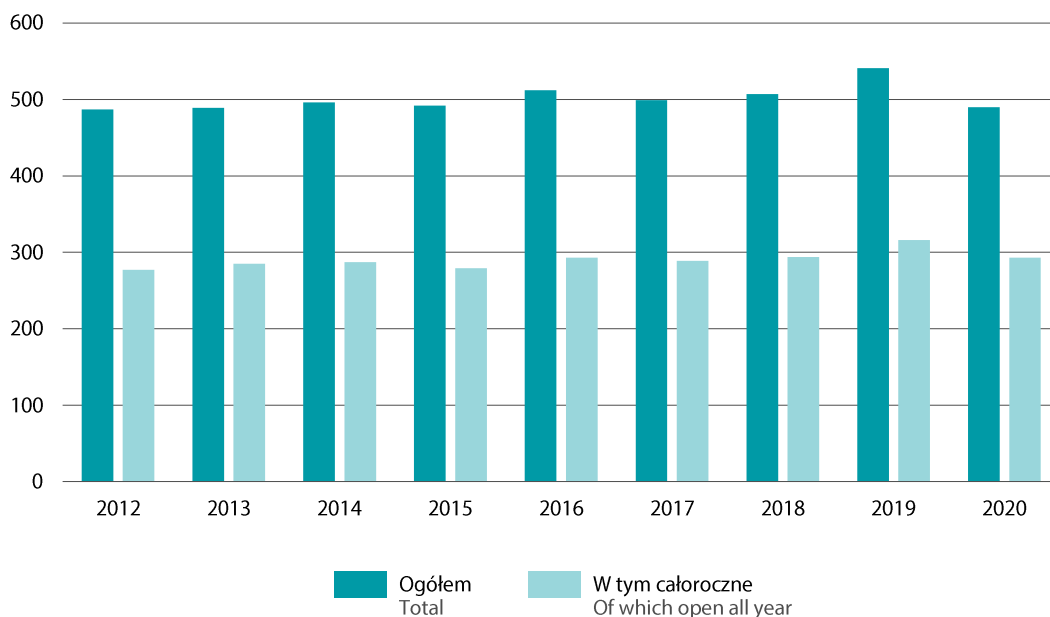
Obiekty noclegowe

Tourist accommodation establishments

Badanie stanu i wykorzystania turystycznych obiektów noclegowych w Polsce, realizowane przez GUS, obejmuje obiekty posiadające 10 lub więcej miejsc noclegowych. W lipcu 2020 r. w województwie warmińsko-mazurskim do dyspozycji turystów pozostawało 490 takich obiektów. Ponad połowa z nich to obiekty całoroczne.

Od początku badanego okresu, czyli od 2012 r. (kiedy badaniem obiektów noclegowych zaczęto obejmować również pokoje gościnne i kwatery agroturystyczne) zauważalny był stały przyrost liczby obiektów noclegowych, aż do 2016 r. W 2017 r. zanotowano ich spadek, głównie za sprawą zmniejszenia się liczby kwater agroturystycznych, po czym w latach 2018 i 2019 ponownie odnotowano wzrost obiektów noclegowych. W 2020 r. wystąpił spadek obiektów noclegowych – w porównaniu z 2019 r. o 51 obiektów (9,4%). Było to następstwem pojawienia się wirusa SARS-CoV-2 oraz związanego z tym wprowadzenia stanu zagrożenia epidemicznego.

Wykres 1. Turystyczne obiekty noclegowe w latach 2012–2020
Chart 1. Tourist accommodation establishments in years 2012–2020

Pod względem liczby turystycznych obiektów noclegowych w 2020 r., podobnie jak w kilku ostatnich latach, województwo warmińsko-mazurskie zajmowało 9 lokatę w Polsce. Województwa o największej liczbie obiektów infrastruktury noclegowej to pomorskie, zachodniopomorskie, małopolskie i dolnośląskie. Najmniej obiektów funkcjonowało w opolskim, świętokrzyskim, podlaskim i łódzkim. Należy jednak pamiętać, iż sama liczba obiektów, bez analizy ich wielkości, nie świadczy o zaopatrzeniu regionów w infrastrukturę noclegową.

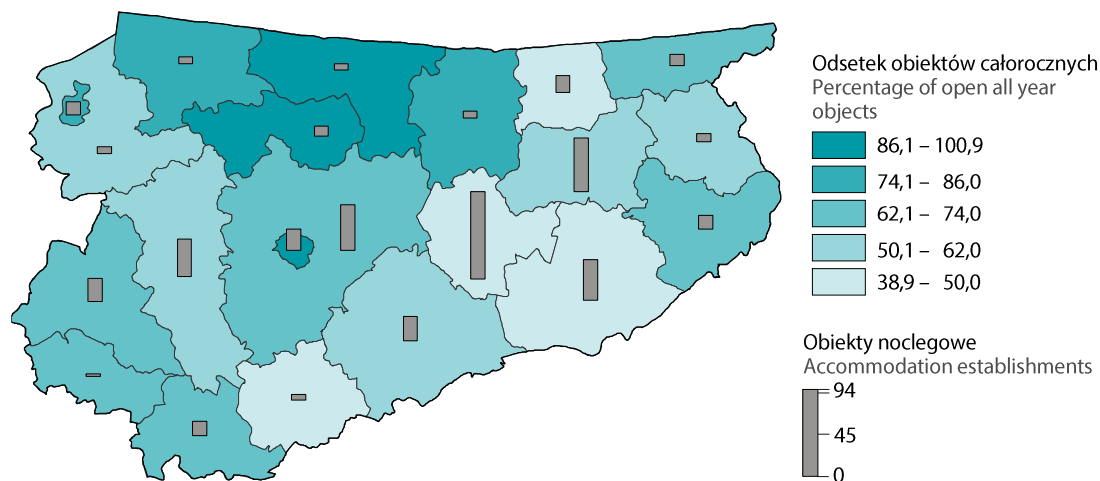
Zróżnicowanie liczby turystycznych obiektów noclegowych w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego w 2020 r. było dość duże. Wahało się od 3 obiektów w powiecie nowomiejskim (6 w nidzickim, po 7 w bartoszyckim, braniewskim, elbląskim i kętrzyńskim) do 94 w powiecie mrągowskim. Rozbudowaną infrastrukturą noclegową cechowały się też powiaty giżycki i olsztyński.

W powiecie bartoszyckim wszystkie obiekty działały przez cały rok. Wysoki był udział obiektów całorocznych również w powiecie lidzbarskim (90,9%) oraz w Olsztynie (87,0%). Mniej niż połowa obiektów funkcjonujących w powiatach węgorzewskim i mrągowskim była przystosowana do udzielania turystom noclegów przez cały rok.

Mapa 3. Turystyczne obiekty noclegowe według powiatów w 2020 r.

Map 3.

Tourist accommodation establishments by powiats in 2020

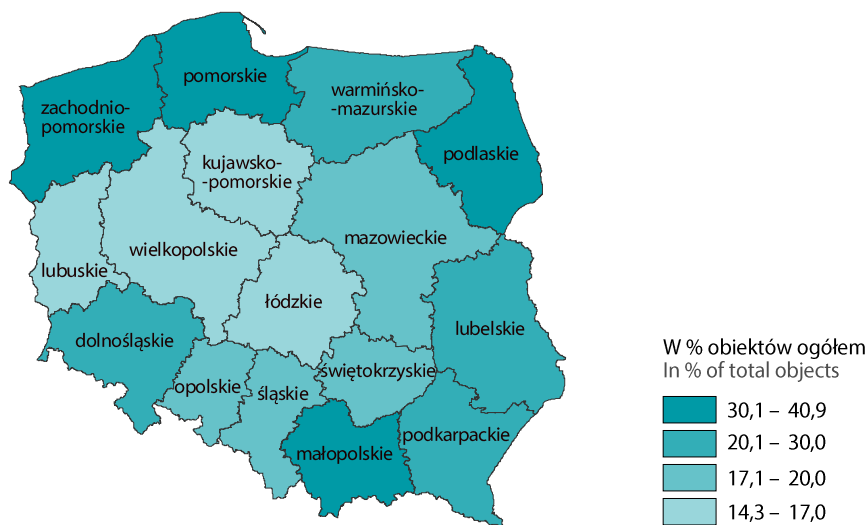

Obserwując zmiany liczby obiektów noclegowych widać, w których powiatach przez lata dokonano najczęściej inwestycji w budowę infrastruktury noclegowej. Od 2012 r. przybyło 16 obiektów w powiecie mrągowskim, 6 w ostródzkim, 4 w gołdapskim i po 3 w powiatach działdowskim i oleckim. Z kolei w największym stopniu zmniejszyła się liczba obiektów w powiatach: giżyckim (o 8), piskim (o 7) oraz kętrzyńskim (o 6).

W 2020 r. prawie co czwarty turystyczny obiekt noclegowy (24,1%) był obiektem indywidualnego zakwaterowania (pokojem gościnnym/kwaterą prywatną lub kwaterą agroturystyczną). Odsetek obiektów indywidualnych uplasował warmińsko-mazurskie na 7 miejscu w kraju. Najwięcej kwater prywatnych i agroturystycznych w strukturze obiektów noclegowych zanotowano w województwie pomorskim (ponad 40%), następnie w małopolskim, zachodniopomorskim oraz podlaskim.

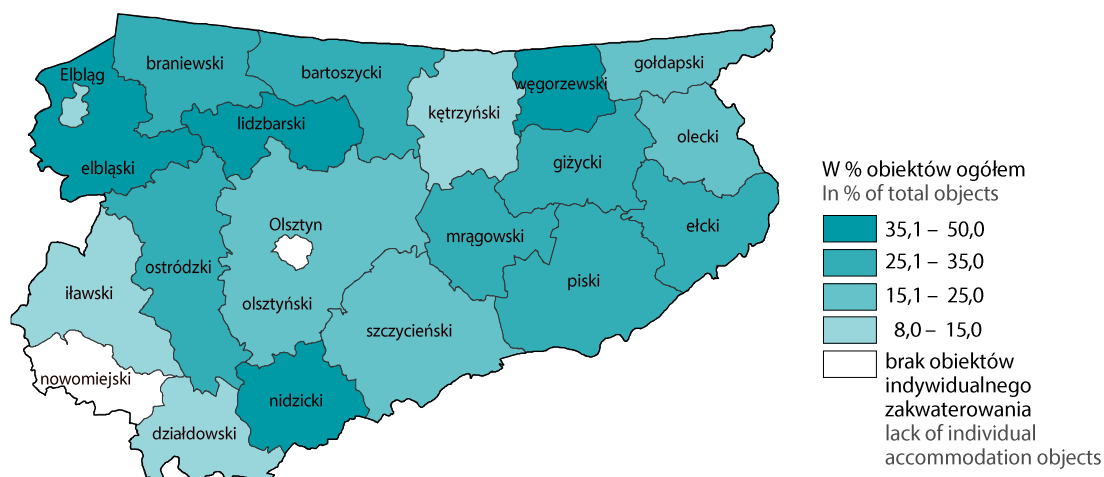
Połowa pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych w województwie działała przez cały rok. W 2019 r. ich odsetek kształtował się na takim samym poziomie.

Mapa 4. Pokoje gościnne i kwatery agroturystyczne według województw w 2020 r.
Map 4. Rooms for rent and agrotourism lodgings by voivodships in 2020

Charakterystyka obiektów indywidualnego zakwaterowania w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego wskazuje na duże terytorialne zróżnicowanie ich rozmieszczenia. W Olsztynie i powiecie nowomiejskim w 2020 r. nie działały ani pokoje gościnne, ani kwatery agroturystyczne (o liczbie miejsc noclegowych 10 i więcej). Mały odsetek obiektów indywidualnych zanotowano w powiecie iławskim, działdowskim, Elblągu i powiecie kętrzyńskim. W dwunastu powiatach odsetek pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych był wyższy od przeciętnego w województwie. W powiecie nidzickim połowa obiektów to obiekty indywidualnego zakwaterowania.

Mapa 5. Pokoje gościnne i kwatery agroturystyczne według powiatów w 2020 r.
Map 5. Rooms for rent and agrotourism lodgings by powiats in 2020

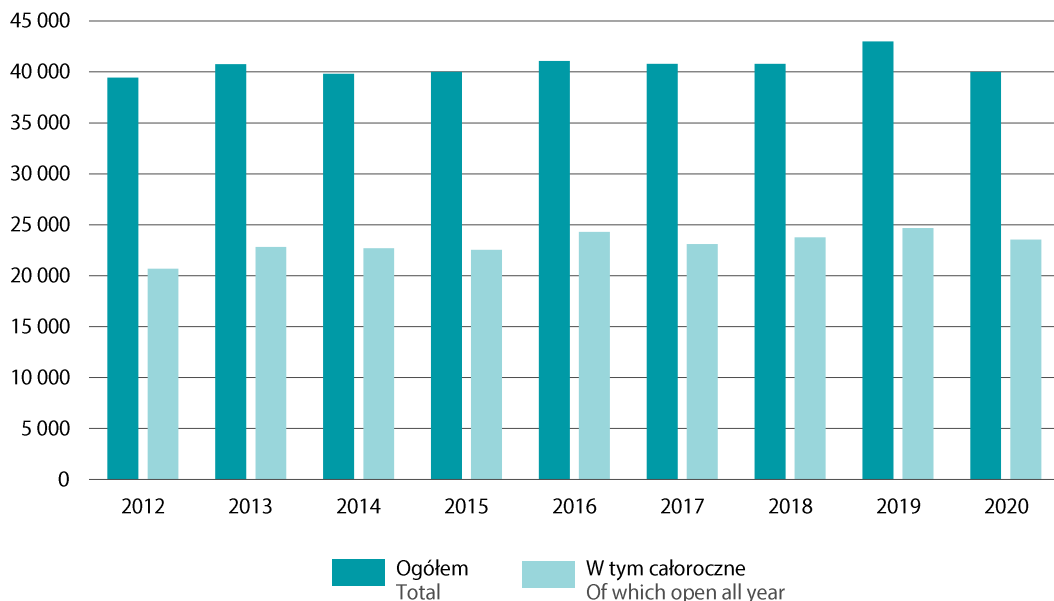

Miejsca noclegowe

Bed places

Turystyczne obiekty noclegowe w województwie w 2020 r. dysponowały 40,0 tys. miejsc noclegowych. W stosunku do 2012 r. turyści mieli do dyspozycji o 589 miejsc noclegowych więcej. Było ich jednak mniej niż w poprzednim roku (o 3,0 tys.).

Wykres 2. Miejsca noclegowe w latach 2012–2020
Chart 2. Bed places in years 2012–2020

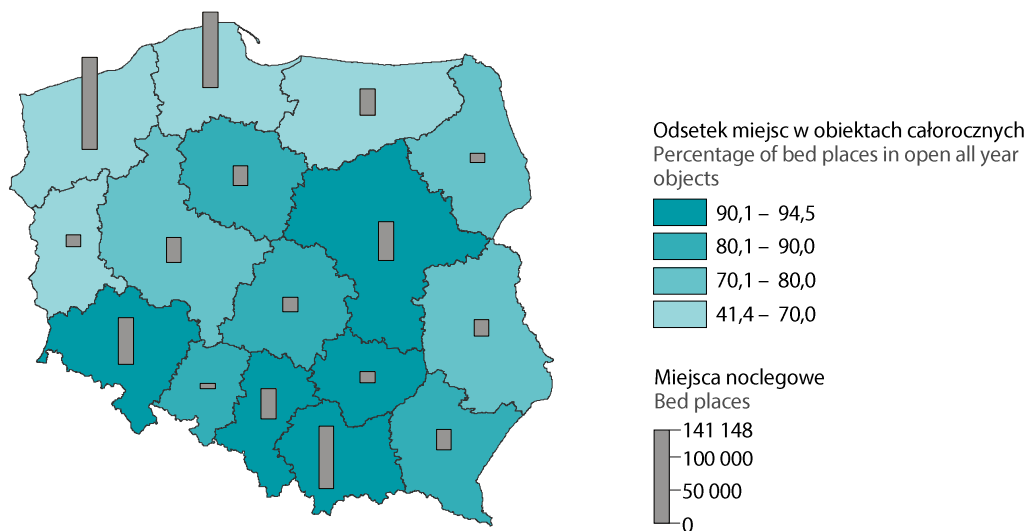

Ponad połowa (ok. 59%) miejsc noclegowych w 2020 r. znajdowała się w obiektach całorocznych. W badanym okresie ich odsetek wahał się – od 52,5% w 2012 r. do 59,2% w 2016 r. Wskazuje to na znaczną sezonowość infrastruktury noclegowej. Tylko w województwie pomorskim i zachodniopomorskim odsetek miejsc całorocznych był jeszcze niższy. Z kolei w województwie mazowieckim, dolnośląskim, małopolskim, śląskim i świętokrzyskim ponad 90% miejsc noclegowych przyjmowało turystów przez cały rok.

Największy przyrost odsetka liczby miejsc całorocznych (w porównaniu z 2012 r.) zanotowano w województwie opolskim i kujawsko-pomorskim. Spadek zaobserwowano w śląskim i pomorskim. W województwie warmińsko-mazurskim zaobserwowano wzrost – o 6,3 p. proc.

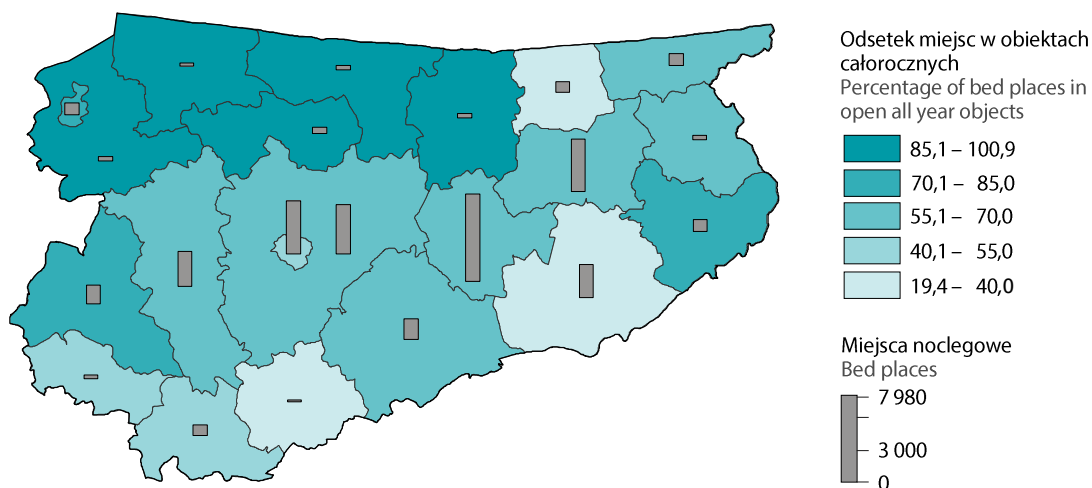
Na przestrzeni badanego okresu liczba miejsc noclegowych w regionie wahała się między 39,4 tys. w 2012 r. do 43,0 tys. w 2019 r. Najwięcej miejsc noclegowych miały do zaoferowania obiekty w województwie zachodniopomorskim, pomorskim i małopolskim. Znaczący przyrost liczby oferowanych miejsc noclegowych nastąpił w pomorskim, zachodniopomorskim, mazowieckim i dolnośląskim. W województwach: wielkopolskim, lubuskim, łódzkim i opolskim liczba miejsc noclegowych uległa zmniejszeniu.

Mapa 6. Miejsca noclegowe w obiektach turystycznych według województw w 2020 r.
 Map 6. Bed places in tourist accommodation establishments by voivodships in 2020

W województwie więcej miejsc noclegowych mieli do zaoferowania właściciele obiektów położonych w środkowej części obszaru – powiatach: mrągowskim, Olsztynie, giżyckim, olsztyńskim i ostródzkim. Z kolei w powiatach nidzickim, braniewskim, nowomiejskim i kętrzyńskim turyści mogli wybierać z mniejszej liczby miejsc noclegowych.

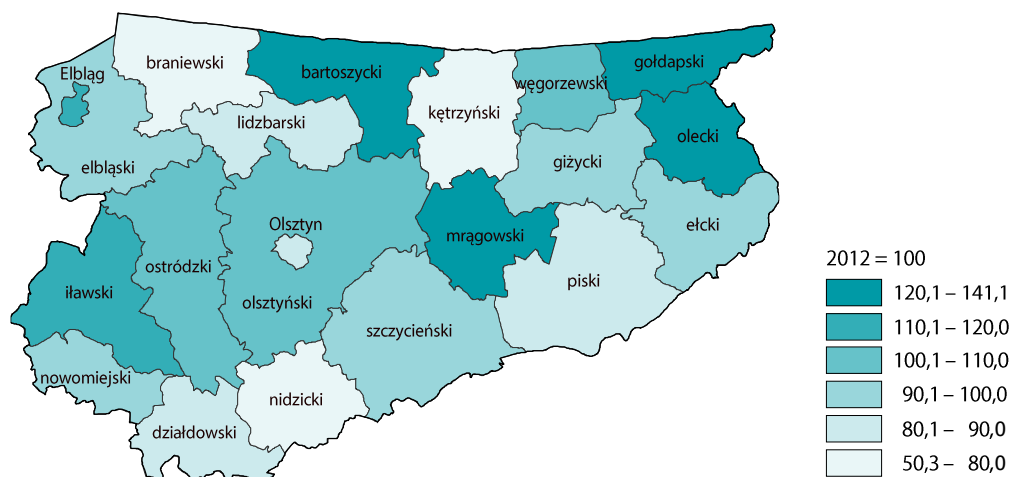
Mapa 7. Miejsca noclegowe w obiektach turystycznych według powiatów w 2020 r.
 Map 7. Bed places in tourist accommodation establishments by powiats in 2020

W porównaniu z 2012 r. w 9 powiatach zanotowano przyrost liczby miejsc noclegowych (największy procentowy przyrost wystąpił w powiecie gołdapskim, bartoszyckim, oleckim i mrągowskim), natomiast w pozostałych – spadek. W powiecie kętrzyńskim było aż o ok. 50% miejsc mniej, w nidzickim o ok. 35%.

Mapa 8. Zmiana liczby miejsc noclegowych w obiektach turystycznych według powiatów w latach 2012–2020

Map 8. Change of number of bed places in tourist accommodation establishments by powiats in 2012–2020

Pomimo, iż udział obiektów indywidualnych w strukturze wszystkich obiektów noclegowych w województwie wyniósł 24,1%, to w strukturze miejsc noclegowych wszystkich obiektów zaledwie 5,2% umiejscowionych było w pokojach gościnnych i kwaterach agroturystycznych. Pod tym względem województwo zajęło 10 lokatę w kraju. Najwyższy odsetek miejsc w obiektach indywidualnych zanotowano w małopolskim (ok. 14%).

W 13 powiatach województwa odsetek miejsc w pokojach gościnnych i kwaterach agroturystycznych był wyższy od średniej dla całego obszaru. Najwyższy zanotowano w nidzickim (23,6%), a także w braniewskim i węgorzewskim.

Mapa 9. Miejsca noclegowe w pokojach gościnnych i kwaterach agroturystycznych według powiatów w 2020 r.

Map 9. Bed places in rooms for rent and agrotourism lodgings by powiats in 2020

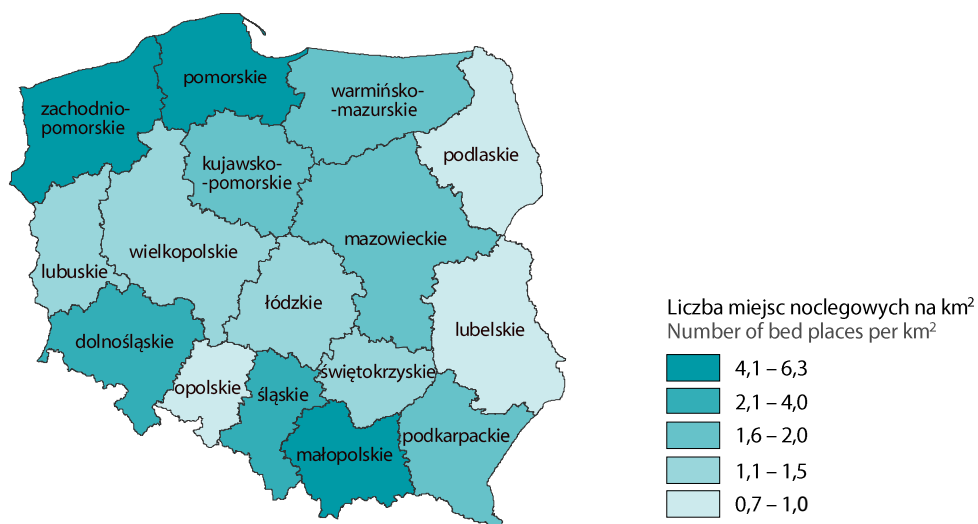

Gęstość bazy noclegowej

Accommodation establishments density

Nasycenie turystyczną bazą noclegową poszczególnych obszarów można porównywać przy pomocy wskaźnika gęstości bazy noclegowej według Charvata. Przeciętna liczba miejsc noclegowych w relacji do powierzchni w km² wyniosła w 2020 r. w województwie 1,7. Oznacza to, iż na każdy km² przypadają w województwie niecałe 2 miejsca noclegowe (9 lokata w kraju). Wskaźnik ten zależy jednak w dużym stopniu od powierzchni obszaru, dla którego jest liczony, a warmińsko-mazurskie jest jednym z największych województw w kraju. Największą gęstość bazy noclegowej (ponad 6 miejsc na km²) zanotowano w pomorskim, małopolskim i zachodniopomorskim.

Mapa 10. Gęstość bazy noclegowej według województw w 2020 r.
Map 10. Density of the accommodation base by voivodships in 2020

W województwie największe nasycenie bazą noclegową zanotowano w miastach na prawach powiatu – Olsztynie (55 miejsc na km²) i Elblągu (13), a następnie w powiecie mrągowskim i giżyckim. Mniej niż 1 miejsce noclegowe na km² powierzchni przypadało w 8 powiatach województwa.

Mapa 11. Gęstość bazy noclegowej według powiatów w 2020 r.
 Map 11. Density of the accommodation base by powiats in 2020

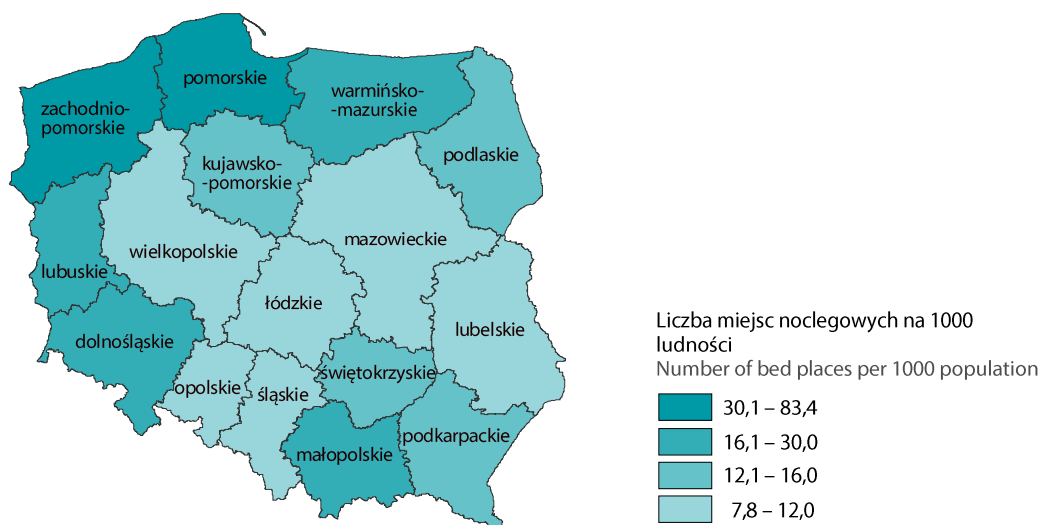

Funkcja turystyczna obszarów

Tourist function of regions

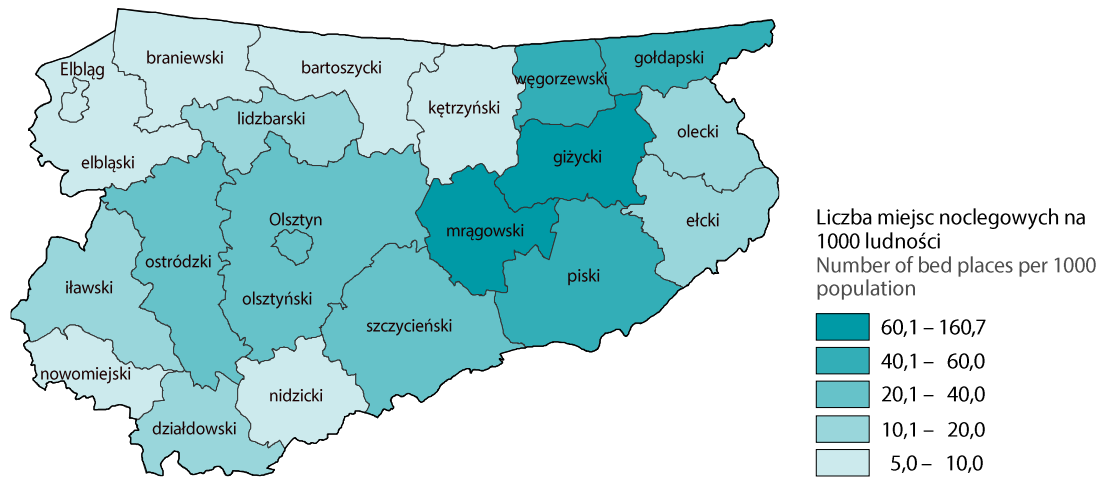
Wskaźnik funkcji turystycznej Baretje'a i Deferta może posłużyć określeniu tego, czy dany obszar można uznać za teren turystyczny, czy nie. Województwo warmińsko-mazurskie w 2020 r. miało jedną z najwyższych wartości wskaźnika w kraju (za zachodniopomorskim i pomorskim) – na 1000 mieszkańców przypadało tu 28 miejsc noclegowych (w zachodniopomorskim 83, pomorskim 49). Województwami o najsłabiej widocznej funkcji turystycznej były łódzkie i opolskie (mniej niż 10 miejsc noclegowych na 1000 mieszkańców).

Mapa 12. Wskaźnik funkcji turystycznej według województw w 2020 r.
Map 12. The tourist function indicator by voivodships in 2020

Najwyższy wskaźnik funkcji turystycznej w województwie miały te obszary, na których występuje dużo jezior i terenów sprzyjających do uprawiania turystyki – powiat mrągowski, giżycki, piski, węgorzewski i gołdapski. Na 1000 mieszkańców przypadało niewiele miejsc noclegowych w powiatach: nidzickim, kętrzyńskim, braniewskim, bartoszyckim (mniej niż 7 miejsc noclegowych na 1000 mieszkańców).

Mapa 13. Wskaźnik funkcji turystycznej według powiatów w 2020 r.
 Map 13. The tourist function indicator by powiats in 2020

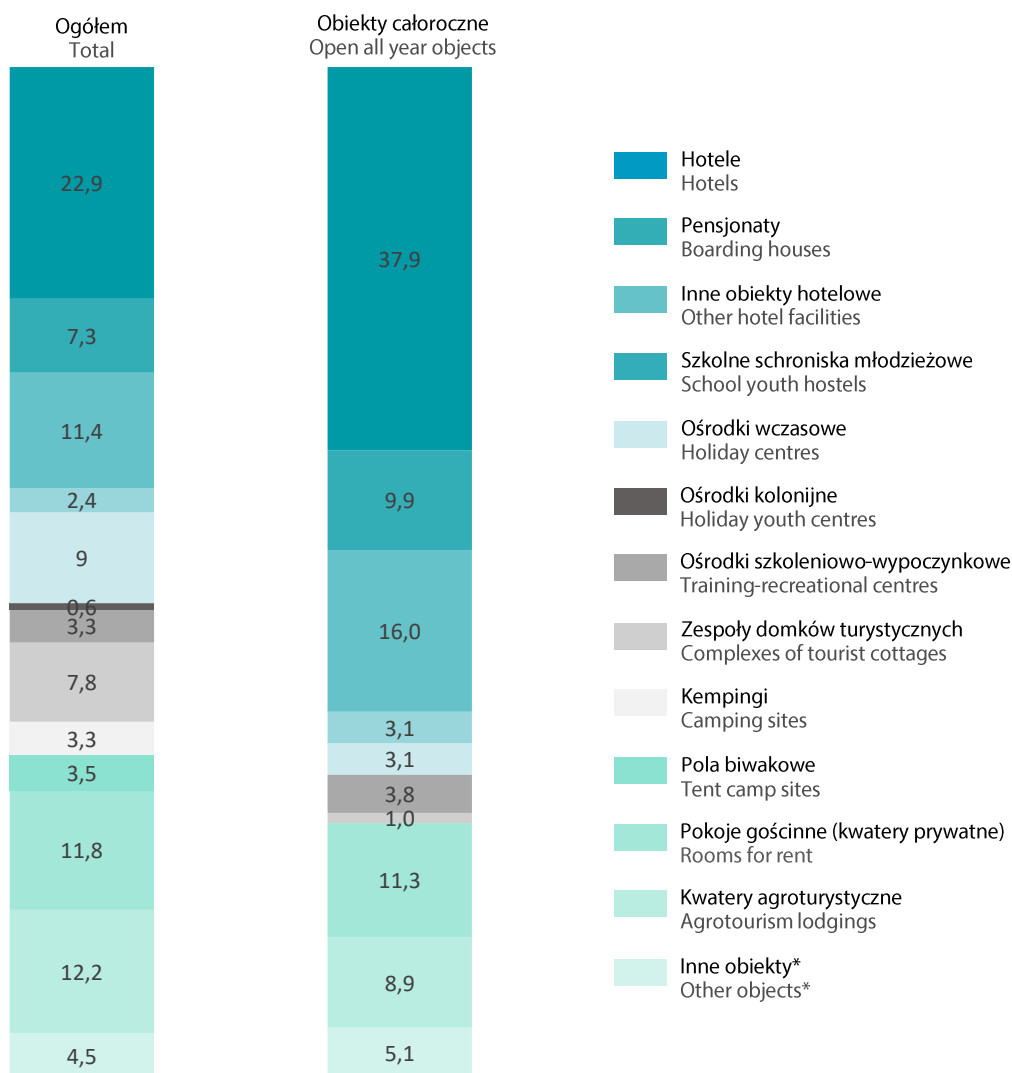

Różnorodność infrastruktury noclegowej

Diversity of accommodation establishments

Infrastruktura noclegowa w województwie jest w dużym stopniu zróżnicowana. W strukturze turystycznych obiektów noclegowych największy udział w 2020 r. stanowiły hotele, kwatery agroturystyczne, pokoje gościnne (kwatery prywatne), inne obiekty hotelowe oraz ośrodki wczasowe. Wśród obiektów całorocznych przeważały hotele (niemalże 40%). W następnej kolejności w strukturze znajdowały się inne obiekty hotelowe i pokoje gościnne (kwatery prywatne). Podobna struktura widoczna była w poprzednich latach.

Wykres 3. Struktura turystycznych obiektów noclegowych w 2020 r. (w %)
Chart 3. Structure of tourist accommodation establishments in 2020 (in %)

* Motele, domy wycieczkowe, schroniska młodzieżowe, domy pracy twórczej, hostele, zakłady uzdrowiskowe, pozostałe niesklasyfikowane.
 Motels, excursion hostels, youth hostels, creative arts centres, hostels, health establishments, other facilities.

Wśród hoteli najczęściej było obiektów trzygwiazdkowych (48,2%) i dwugwiazdkowych (22,3%). W województwie funkcjonowały 4 hotele pięciogwiazdkowe (w 2012 r. tylko jeden).

Hotele były tymi obiektami, które dysponowały największą liczbą miejsc noclegowych w warmińsko-mazurskim. Skupiały one niemal 1/3 wszystkich miejsc. W następnej kolejności były ośrodki wczasowe (13,7%), pozostałe turystyczne obiekty noclegowe (9,4%), zespoły domków turystycznych (8,0%), inne obiekty hotelowe (7,9%), ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe (5,1%), pola biwakowe (4,1%), kempingi (3,5%), pensjonaty (3,2%), szkolne schroniska młodzieżowe (2,8%), pokoje gościnne/kwatery prywatne (2,7%) oraz kwatery agroturystyczne (2,5%).

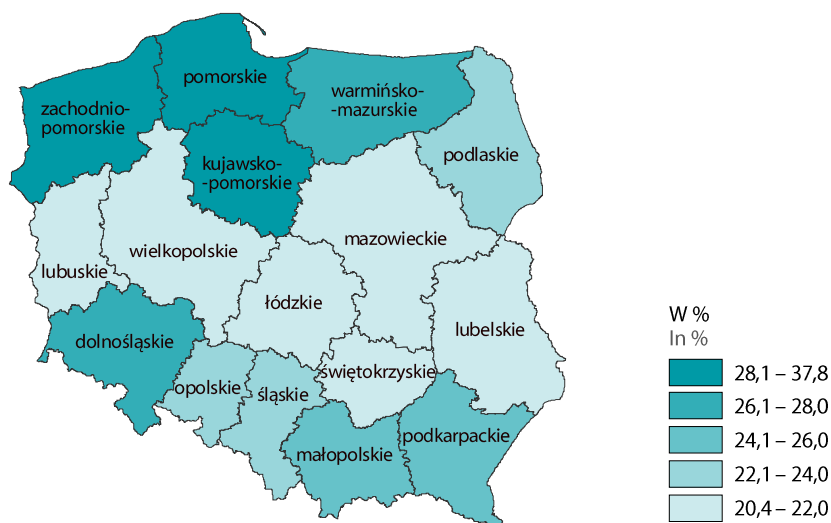
Stopień wykorzystania miejsc noclegowych

Occupancy rate of bed places

Stopień wykorzystania miejsc noclegowych pozwala na określenie, jaki odsetek miejsc w obiektach noclegowych jest wykorzystany, a na ile nominalnie dostępnych miejsc w ciągu roku nie ma zapotrzebowania. W 2020 r. przeciętny wskaźnik dla województwa wyniósł 27,5%, co oznacza, iż niecała 1/3 miejsc noclegowych była wynajmowana turystom. Był on najniższy od 2013 r., a w porównaniu z 2012 r. był wyższy zaledwie o 0,1 p. proc. Na tle pozostałych województw warmińsko-mazurskie zajęło 4 pozycję, po zachodniopomorskim, pomorskim i kujawsko-pomorskim. Najniższą wartość wskaźnik przyjął w województwie wielkopolskim (20,4%), a w województwach: lubuskim, lubelskim, mazowieckim, świętokrzyskim i łódzkim nie osiągnął wartości 22%.

Mapa 14. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w obiektach turystycznych według województw w 2020 r.

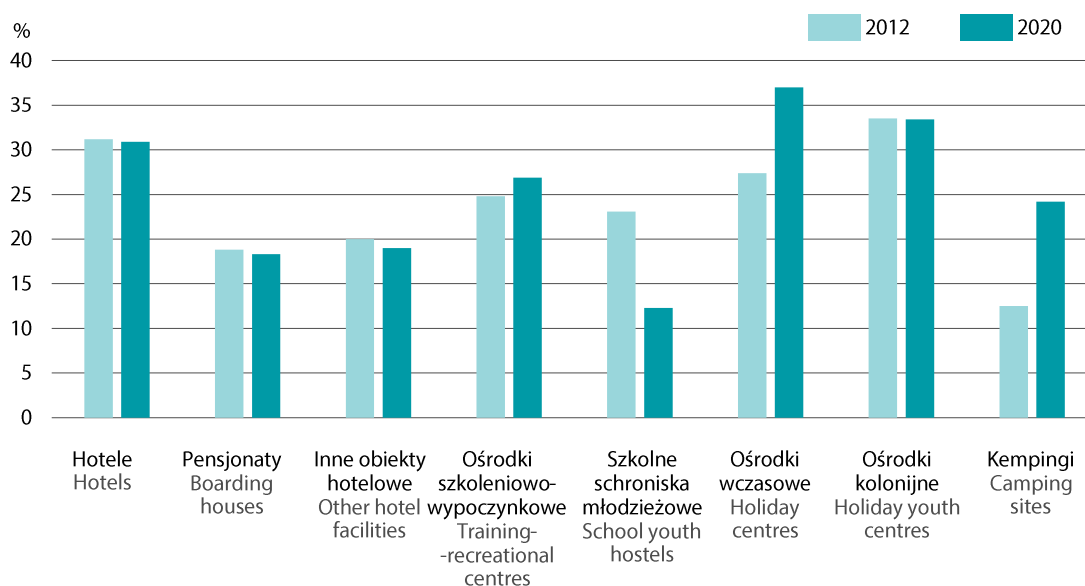
Map 14. Occupancy rate of bed places in tourist accommodation establishments by voivodships in 2020

Wskaźnik przekraczający przeciętny dla województwa odnotowały ośrodki wczasowe (37,0%), ośrodki kolonijne (33,4%) i hotele (30,9%). W porównaniu z 2012 r. w największym stopniu zwiększyło się wykorzystanie kempingów, ośrodków wczasowych i pokojów gościnnych.

Wykres 4. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych według wybranych typów obiektów w latach 2012 i 2020

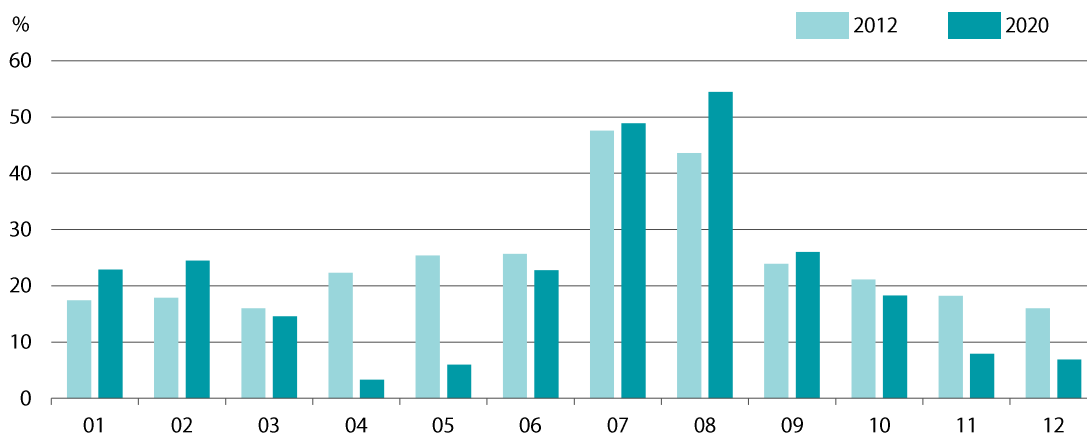
Chart 4. Occupancy rate of bed places in chosen types of accommodation establishments in years 2012 and 2020

Najwyższy stopień wykorzystania miejsc noclegowych zanotowano w miesiącach wakacyjnych – sierpniu (ponad 54%) i lipcu (ok. 49%) oraz w czerwcu (ok. 23%). Miejsca noclegowe w najniższym stopniu wykorzystane były w kwietniu, maju oraz grudniu (od nieco ponad 3% do ok. 7%). W porównaniu z 2012 r. wykorzystanie miejsc noclegowych zmniejszyło się miesiącach od marca do czerwca oraz w ostatnim kwartale 2020 r.

Wykres 5. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych według miesięcy w latach 2012 i 2020

Chart 5. Occupancy rate of bed places by months in years 2012 and 2020

Stopień wykorzystania miejsc noclegowych powyżej średniej wojewódzkiej zanotowano w ośmiu powiatach. Najwyższy był w powiecie gołdapskim (ok. 38%), a także mrągowskim, piskim, szczywieńskim, ostródzkim, giżyckim, iławskim i olsztyńskim. Znaczny niewykorzystany potencjał noclegowy pozostawał w powiecie nowomiejskim i nidzickim (stopień wykorzystania miejsc noclegowych wyniósł mniej niż 10%), a także w powiatach: działdowskim, kętrzyńskim i braniewskim.

Mapa 15. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w obiektach turystycznych według powiatów w 2020 r.

Map 15. Occupancy rate of bed places in tourist accommodation establishments by powiats in 2020

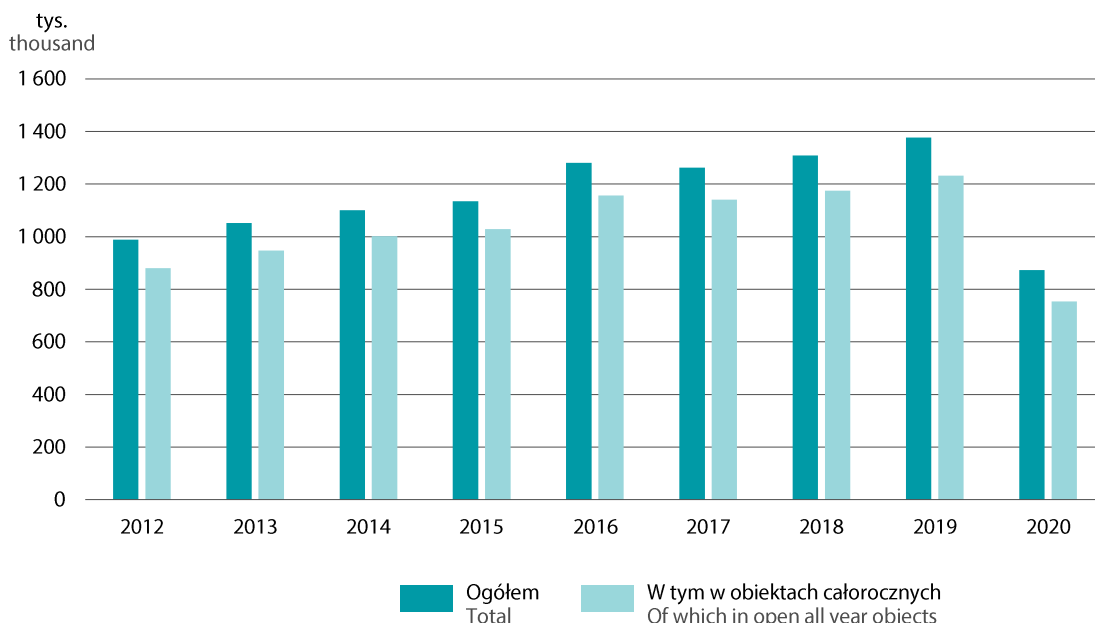

Korzystający z noclegów

Tourists accommodated

Wyniki badań statystyki publicznej wykazują, iż do 2019 r. z noclegów w obiektach turystycznych (posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych) w województwie warmińsko-mazurskim z roku na rok korzystało coraz więcej turystów – za wyjątkiem małego spadku w 2017 r. W 2020 r. zaobserwowano znaczny spadek korzystających z noclegów w województwie – z bazy noclegowej skorzystało 872,9 tys. osób (o ok. 12% mniej niż w 2012 r. i 37% mniej niż w 2019 r.). Podobnie jak w latach poprzednich, większość korzystających wybrała obiekty funkcjonujące przez cały rok (86,4%).

Wykres 6. Korzystający z noclegów w obiektach turystycznych w latach 2012–2020
Chart 6. Tourists accommodated in tourist accommodation establishments in years 2012–2020

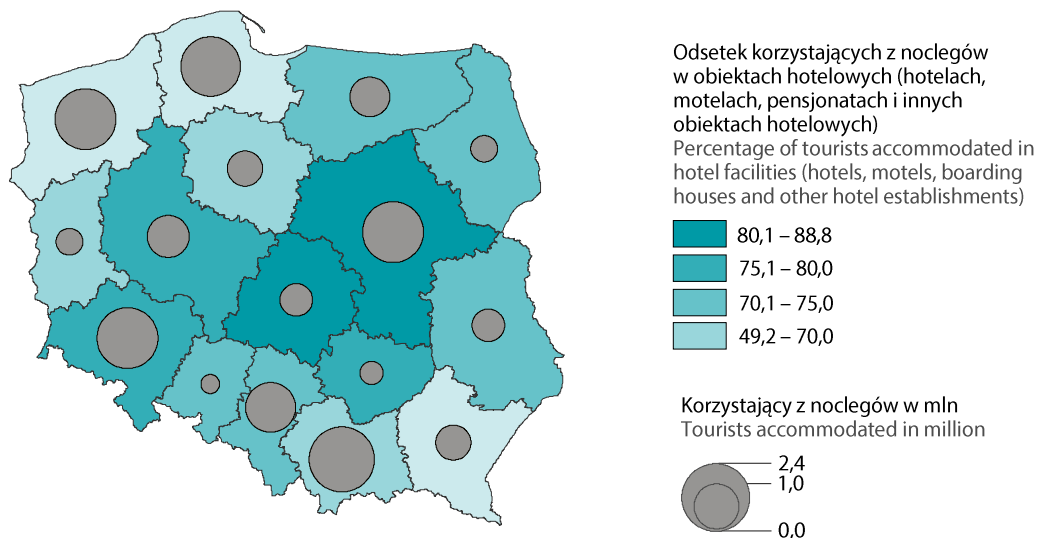
Analizując dane dotyczące turystyki w województwie na tle pozostałych obszarów kraju należy odnotować, że w 2020 r. warmińsko-mazurskie przyjęło zaledwie 4,9% wszystkich korzystających z obiektów turystycznych w Polsce. Wynika z tego, iż nie jest to region najczęściej wybierany jako cel wypoczynku turystycznego. Należy jednak pamiętać, iż badaniom bazy noclegowej nie podlegają małe obiekty noclegowe, które posiadają mniej niż 10 miejsc noclegowych oraz że statystyka bada tylko turystów, którzy korzystali z noclegów.

W 2020 r. pod względem liczby korzystających z noclegów województwo uplasowało się na 8 miejscu. Najwięcej korzystających zanotowano w małopolskim i mazowieckim, a następnie w zachodniopomorskim, dolnośląskim i pomorskim. Najrzadziej turyści nocowali w opolskim i świętokrzyskim.

Ponad 67% osób korzystało z noclegów w hotelach. W sumie z obiektów hotelowych (hoteli, moteli, pensjonatów i innych obiektów hotelowych) skorzystało prawie 77% osób nocujących w województwie w obiektach turystycznych. Najwyższy odsetek korzystających w tego typu obiektach zanotowano w województwie mazowieckim, łódzkim, świętokrzyskim i wielkopolskim. Najrzadziej obiekty hotelowe były wybierane na miejsce noclegu przez turystów w województwie zachodniopomorskim (ok. 49%), pomorskim i podkarpackim.

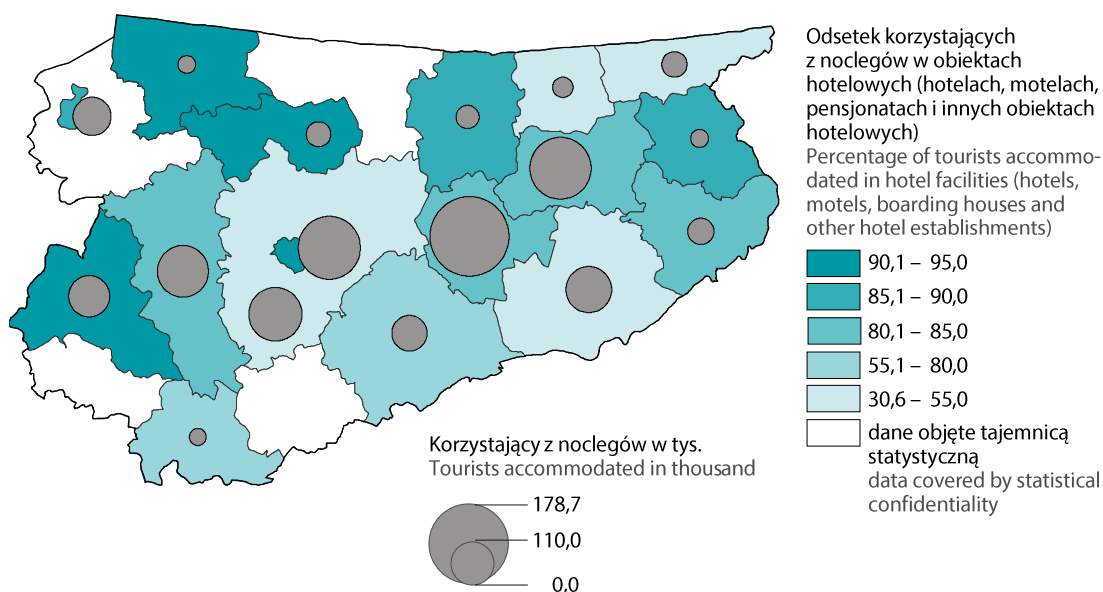

Mapa 16. Korzystający z noclegów w obiektach turystycznych według województw w 2020 r.
 Map 16. Tourists accommodated in tourist accommodation establishments by voivodships in 2020

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego najwięcej turystów skorzystało z noclegów w powiecie mrągowskim, w Olsztynie, w powiecie giżyckim i olsztyńskim. Najmniej turystów nocowało w powiecie nowomiejskim i nidzickim. Obiekty hotelowe wybrało 95% turystów w powiecie lidzbarskim, ponad 90% w braniewskim, iławskim i w Olsztynie.

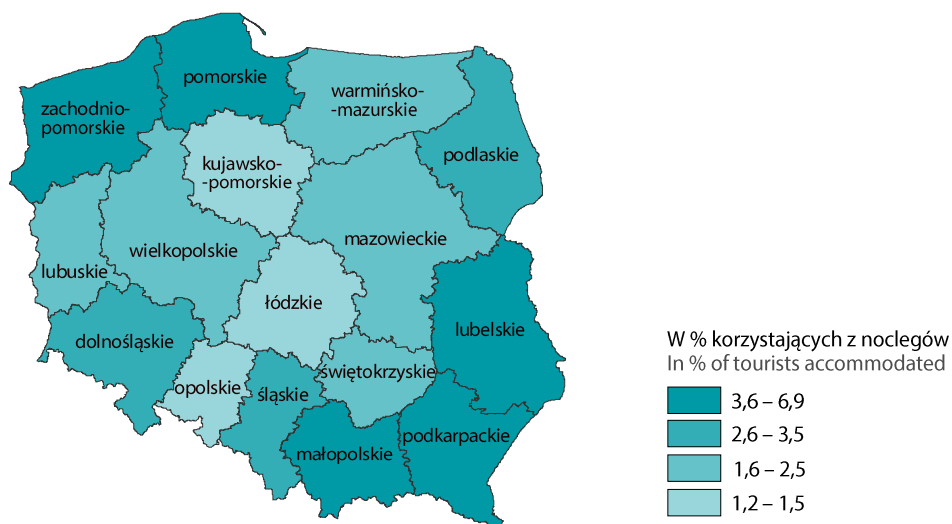
Mapa 17. Korzystający z noclegów w obiektach turystycznych według powiatów w 2020 r.
 Map 17. Tourists accommodated in tourist accommodation establishments by powiats in 2020

Warmińsko-mazurskie nie znajdowało się również w czołówce wśród pozostałych województw pod względem odsetka korzystających z pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych. W 2020 r. z miejsc noclegowych w tych obiektach skorzystało ok. 2,5% osób korzystających z noclegów (9 lokata w kraju). Największy udział osób preferujących ten rodzaj zakwaterowania widoczny był w małopolskim i podkarpackim, a także pomorskim, zachodniopomorskim i lubelskim.

Mapa 18. Korzystający z noclegów w pokojach gościnnych i kwater agroturystycznych według województw w 2020 r.

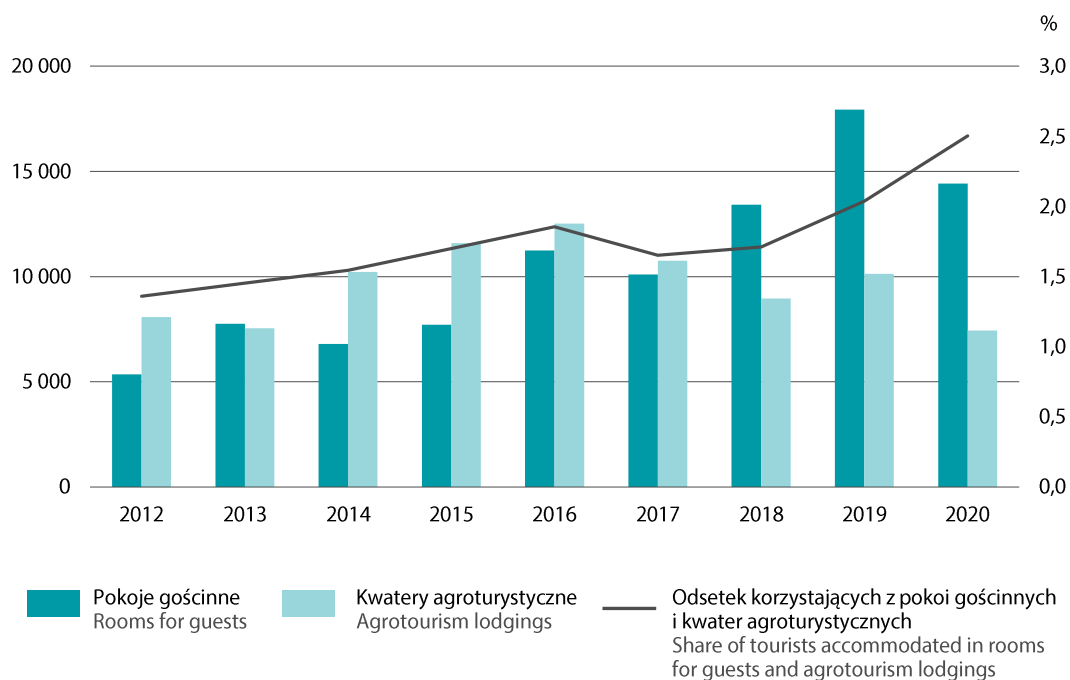
Map 18. Tourists accommodated in rooms for rent and agrotourism lodgings by voivodships in 2020

Od 2012 r. do 2016 r. zauważalny był stały przyrost liczby korzystających z noclegów w turystycznych obiektach indywidualnego zakwaterowania (zwłaszcza w kwaterach agroturystycznych). Po spadku w 2017 r., w kolejnych dwóch latach obserwowano ponownie przyrost korzystających z noclegów w pokojach gościnnych i kwaterach agroturystycznych (w 2019 r. w porównaniu z 2012 r. wzrost ponad dwukrotny). W 2020 r. z kolei odnotowano spadek liczby korzystających z noclegów w obiektach indywidualnego zakwaterowania (w porównaniu z 2019 r. o 22,1%).

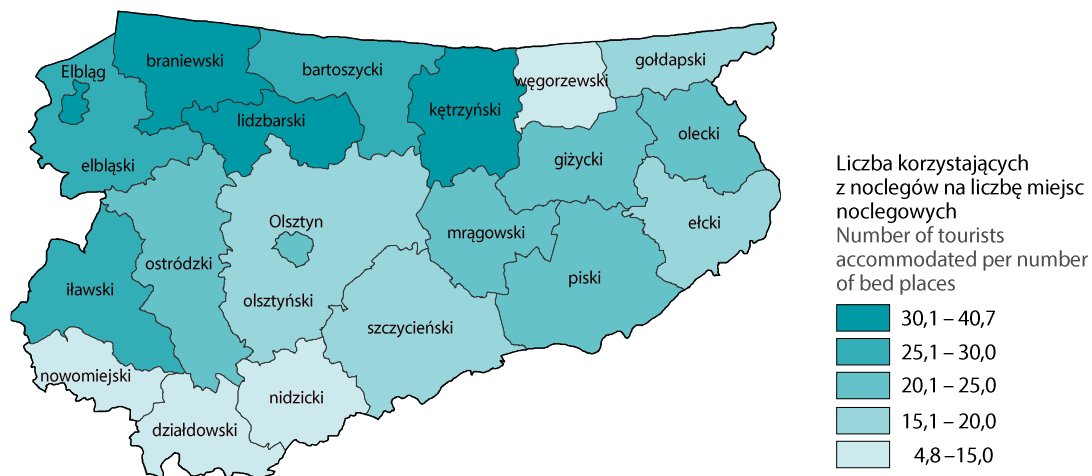
Wykres 7. Korzystający z noclegów w pokojach gościnnych i kwaterach agroturystycznych w latach 2012–2020

Chart 7. Tourists accommodated in rooms for rent and agrotourism lodgings in years 2012–2020

Mapa 20. Wskaźnik rozwoju bazy noclegowej według powiatów w 2020 r.
 Map 20. Indicator of the accommodation base development by powiats in 2020

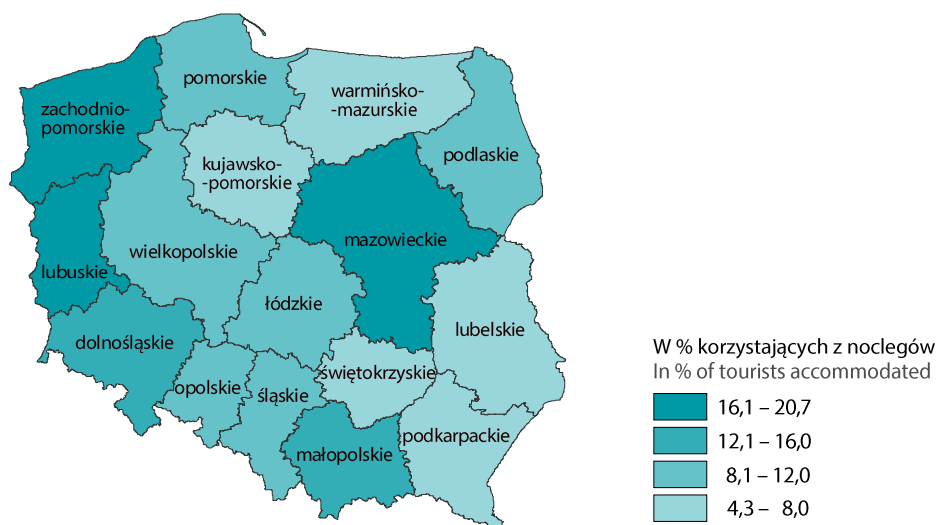

Turyści zagraniczni

Foreign tourists

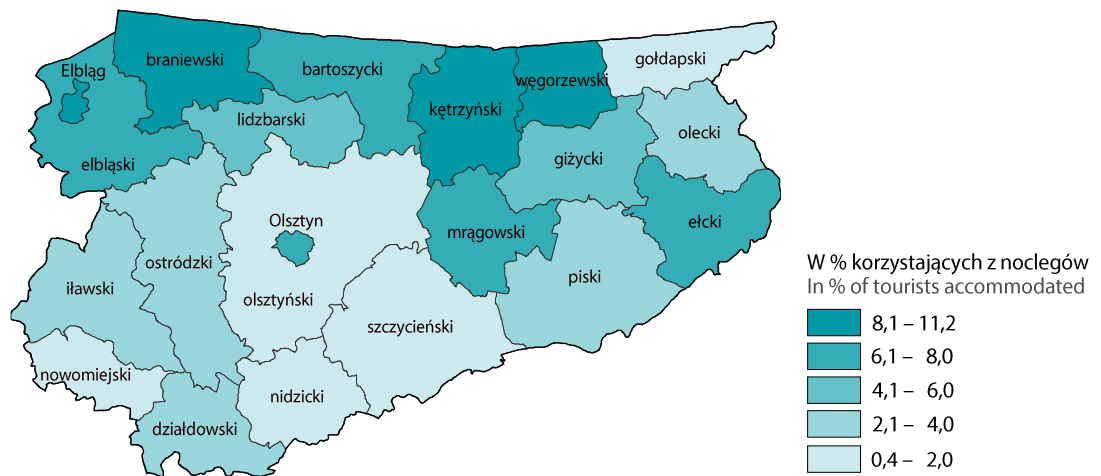
Turyści zagraniczni w 2020 r. stanowili zaledwie 5,2% korzystających z noclegów w warmińsko-mazurskim. Najwięcej wśród nich (podobnie jak poprzednich latach) było Niemców (47,8%). Kolejną, jednak znacznie mniej liczną grupą byli Rosjanie (16,8%), Litwini (5,8%) oraz mieszkańcy Wielkiej Brytanii (5,7%). Ze względu na obostrzenia wynikające z pandemii COVID-19, udział turystów zagranicznych wśród korzystających z bazy turystycznej zarówno w województwie warmińsko-mazurskim, jak i w pozostałych województwach kraju był najniższy od 2012 r. Największy udział turystów z zagranicy wśród wszystkich korzystających z bazy noclegowej zanotowano w województwie zachodniopomorskim, mazowieckim i lubuskim. Warmińsko-mazurskie w tym rankingu zajęło 15 miejsce.

Mapa 21. Turyści zagraniczni korzystający z noclegów według województw w 2020 r.
 Map 21. Foreign tourists accommodated in tourist accommodation establishments by voivodships in 2020

W przekroju terytorialnym województwa największy udział turystów obcokrajowców zanotowano w obiektach turystycznych powiatu kętrzyńskiego oraz Elbląga (po 11,2%), a następnie powiatu braniewskiego (8,8%) i węgorzewskiego (8,1%). Najmniejszy udział natomiast zaobserwowano w powiecie nidzickim.

Mapa 22. Turyści zagraniczni korzystający z noclegów według powiatów w 2020 r.
Map 22. Foreign tourists accommodated in tourist accommodation establishments by powiats in 2020

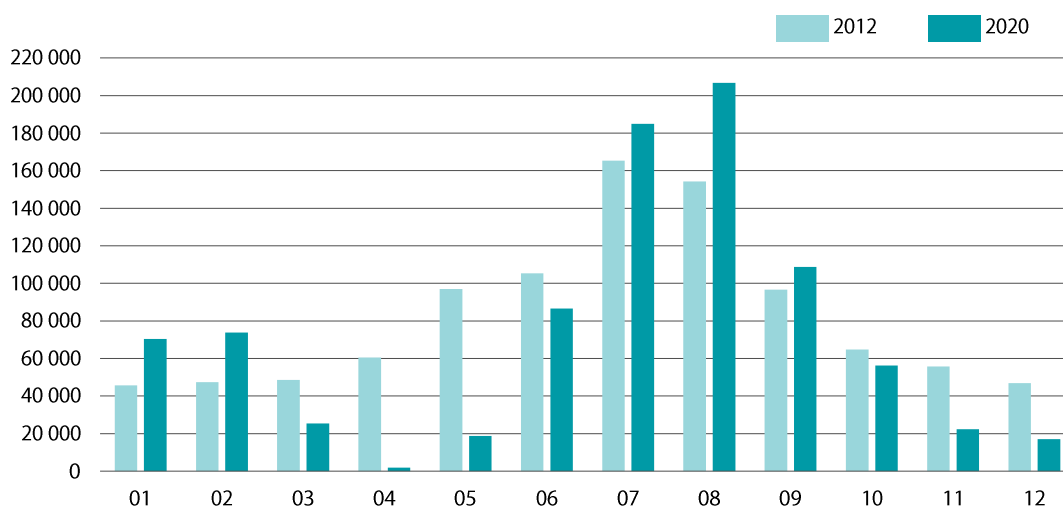

Sezonowość popytu turystycznego

Seasonality of tourism demand

Popyt turystyczny cechuje się sezonowością, czyli zmianami wielkości ruchu turystycznego w ciągu roku. Sezony turystyczne kształtują się odmiennie dla poszczególnych regionów Polski. Turyści odwiedzający województwo warmińsko-mazurskie w 2020 r. korzystali z noclegów głównie w okresie od czerwca do września. Wiązało się to nie tylko z przypadającym na te miesiące okresem wakacyjno-urlopowym oraz korzystnymi warunkami pogodowymi, ale również ze specyfiką i walorami regionu sprzyjającymi wypoczynkowi w okresie letnim. Liczba korzystających z noclegów w okresie marzec–czerwiec oraz w październiku, listopadzie i grudniu 2020 r. była mniejsza niż w analogicznych miesiącach 2012 r.

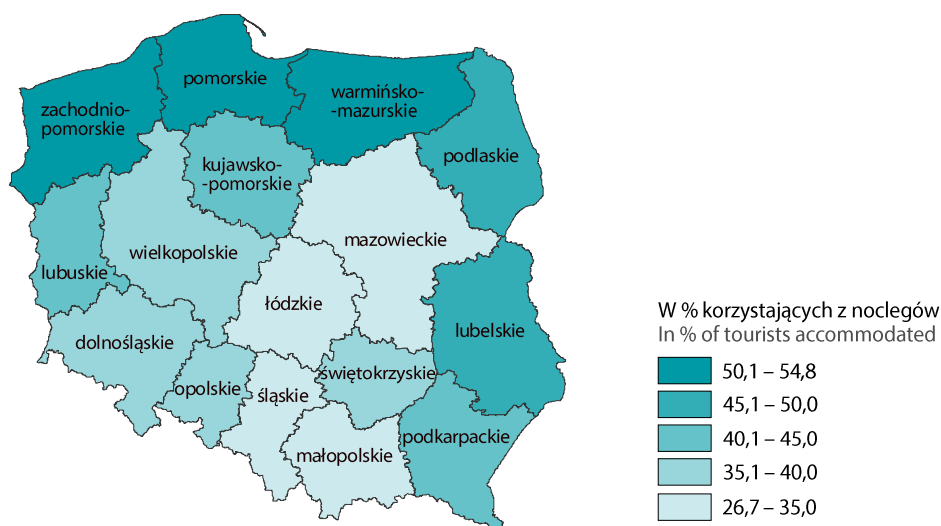
Wykres 8. Korzystający z noclegów w obiektach turystycznych według miesięcy w latach 2012 i 2020
Chart 8. Tourists accommodated in tourist accommodation establishments by months in years 2012 and 2020

Jak wspomniano wcześniej, w cieplejszych miesiącach – czerwcu, lipcu, sierpniu i we wrześniu zanotowano najwyższy stopień wykorzystania miejsc noclegowych w województwie. W tym czasie z noclegów korzystało ok. 67% turystów wybierających wypoczynek w warmińsko-mazurskim.

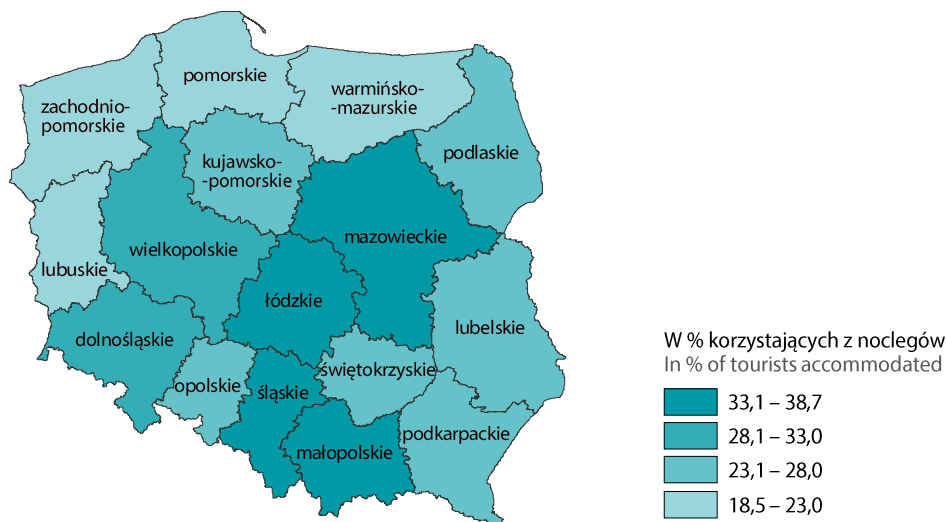
Mapa 23. Korzystający z noclegów w czerwcu, lipcu i sierpniu według województw w 2020 r.
 Map 23. Tourists accommodated in tourist accommodation establishments in June, July and August by voivodships in 2020

Na tle pozostałych województw warmińsko-mazurskie miało najwyższy odsetek korzystających z noclegów w miesiącach wakacyjnych, czyli w czerwcu, lipcu i sierpniu. Z kolei w najmniejszym stopniu sezonowością cechowały się noclegi turystyczne w województwach mazowieckim, śląskim, łódzkim i małopolskim – w nich w analizowanych miesiącach korzystało z noclegów od ok. 27% do ok. 34% turystów.

Turyści rzadko nocują w obiektach turystycznych województwa warmińsko-mazurskiego w okresie zimowym – w styczniu, lutym i grudniu. W tych miesiącach nocowało w obiektach województwa 18,5% turystów (ostatnia lokata w kraju). Wyraźnie przez to widać, iż atrakcją, która przyciąga turystów, jest wypoczynek nad wodą. Najwyższy odsetek korzystających z noclegów w okresie zimowym odnotowano w województwie mazowieckim, małopolskim, śląskim i łódzkim.

Mapa 24. Korzystający z noclegów w styczniu, lutym i grudniu według województw w 2020 r.
 Map 24. Tourists accommodated in tourist accommodation establishments in January, February and December by voivodships in 2020

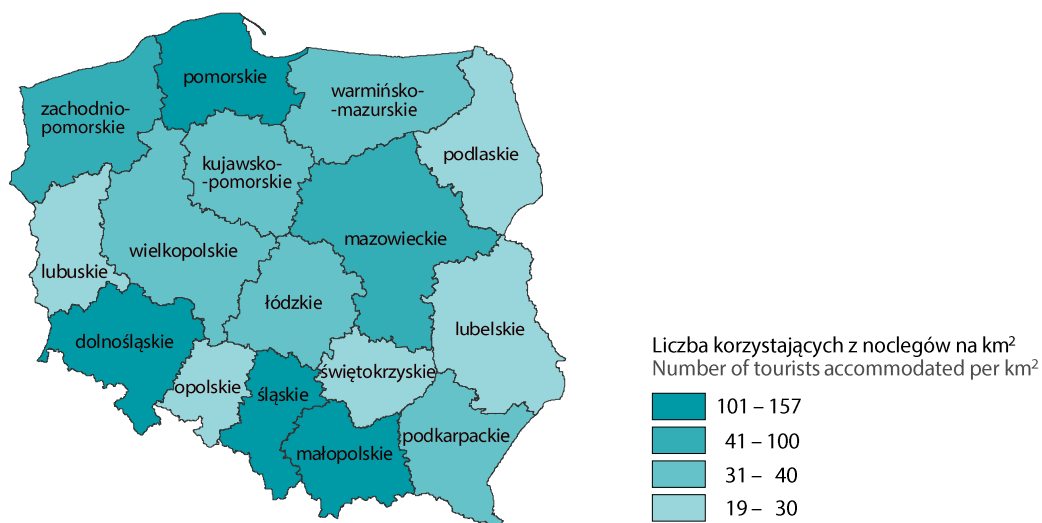
Należy zauważyć, iż w województwie warmińsko-mazurskim w 2020 r. skorzystało z noclegów znacznie mniej turystów zagranicznych niż w 2012 r. (o ok. 72%). Ten spadek widoczny jest w ciągu całego roku, z wyjątkiem stycznia. Największy spadek zaobserwowano w miesiącach kwiecień–czerwiec oraz w listopadzie i grudniu 2020 r. (w porównaniu z 2012 r. w każdym z tych miesięcy było o ponad 90% turystów zagranicznych mniej). Istotne zmniejszenie zainteresowania ze strony turystów zagranicznych wiąże się z wprowadzeniem w 2020 r. obostrzeń związanych z pojawieniem się wirusa SARS-CoV-2.

Gęstość ruchu turystycznego

Tourist traffic density

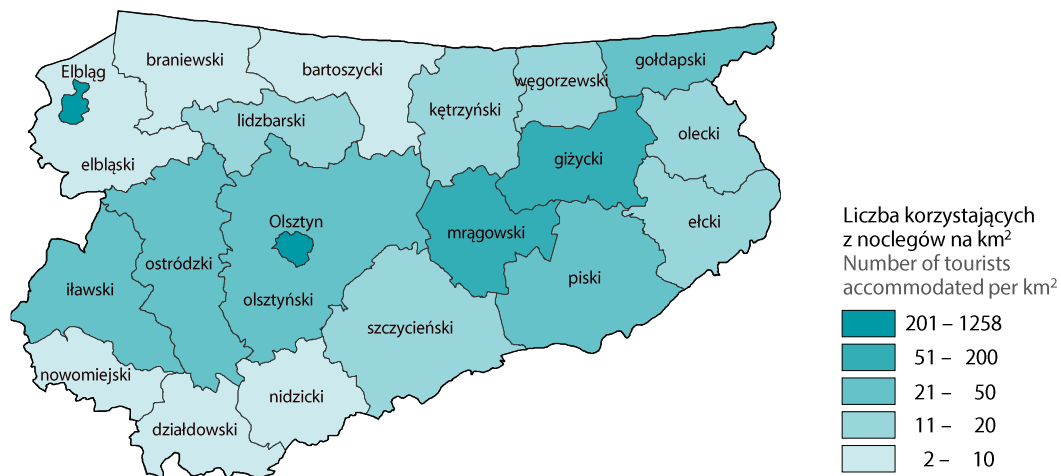
Wskaźnik gęstości ruchu turystycznego pozwala na ustalenie, ile osób korzysta z noclegów w ciągu roku na określonym obszarze (mierzonym w km²), czyli na jakich terenach nocuje większa liczba turystów, a które są bardziej kameralne. Ze względu na fakt, iż warmińsko-mazurskie jest jednym z największych województw w kraju, gęstość ruchu turystycznego nie jest nadmierna. Na 1 km² w 2020 r. przypadało 36 osób korzystających z noclegów. Niższy wskaźnik zanotowano w siedmiu województwach; najniższy – w podlaskim i opolskim. Największa gęstość ruchu turystycznego obserwowana była w małopolskim, śląskim, pomorskim i dolnośląskim.

Mapa 25. Wskaźnik gęstości ruchu turystycznego według województw w 2020 r.
Map 25. Indicator of tourist traffic density by voivodships in 2020

W województwie wysoki wskaźnik gęstości ruchu turystycznego zanotowano w Olsztynie i Elblągu ze względu na ich miejski charakter i dużą liczbę przyjeżdżających, a także w powiatach mrągowskim i giżyckim. Mała liczba korzystających z noclegów na km² widoczna była w powiecie nidzickim i nowomiejskim, a także w powiatach: braniewskim, elbląskim, bartoszyckim i działdowskim.

Mapa 26. Wskaźnik gęstości ruchu turystycznego według powiatów w 2020 r.
 Map 26. Indicator of tourist traffic density by powiats in 2020

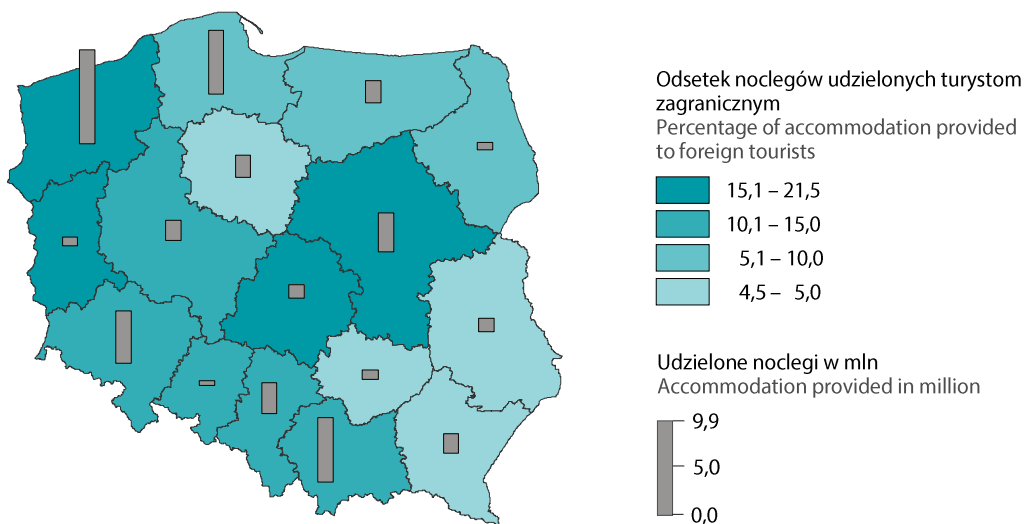

Udzielone noclegi

Overnight stays

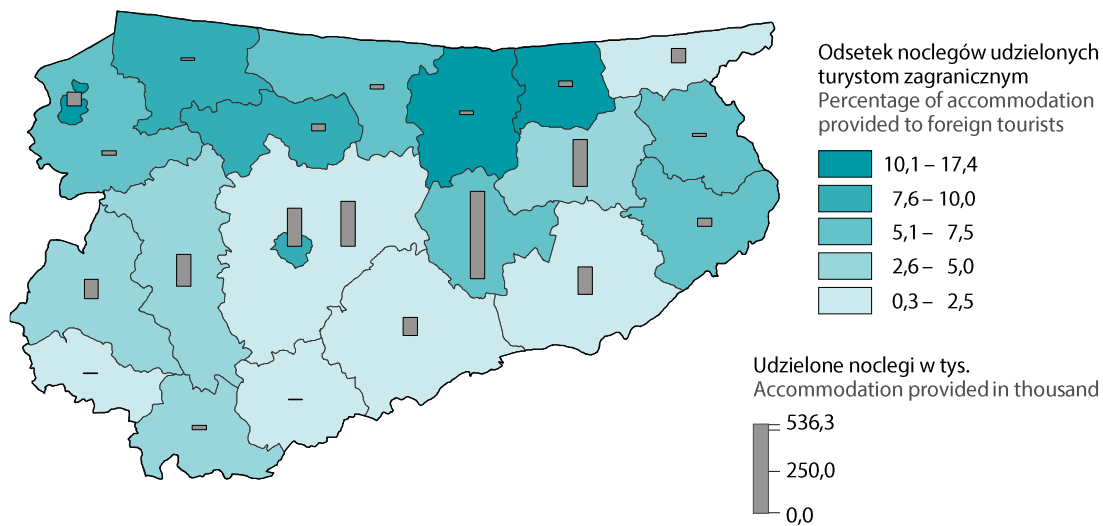
W 2020 r. w warmińsko-mazurskim udzielono niemalże 2,4 mln noclegów (o ok. 7% mniej niż w 2012 r. i o 29,8% mniej niż rok wcześniej). Najwięcej noclegów udzieliły obiekty turystyczne w województwie zachodniopomorskim, małopolskim oraz pomorskim. Udział noclegów udzielonych turystom zagranicznym w województwie wyniósł 5,1%. W porównaniu z 2019 r. ich udział w ogólnej liczbie udzielonych noclegów się zmniejszył.

Mapa 27. Udzielone noclegi w obiektach turystycznych według województw w 2020 r.
Map 27. Overnight stays in tourist accommodation establishments by voivodships in 2020

W województwie w 2020 r. najwięcej noclegów udzielono w obiektach turystycznych powiatu mrągowskiego, giżyckiego, olsztyńskiego i Olsztyna. Z kolei najmniej noclegów udzielono w powiatach nidzickim i nowomiejskim, w powiecie nidzickim zanotowano także najniższy udział noclegów udzielonych turystom zagranicznym.

Mapa 28. Udzielone noclegi w obiektach turystycznych według powiatów w 2020 r.
 Map 28. Overnight stays in tourist accommodation establishments by powiats in 2020

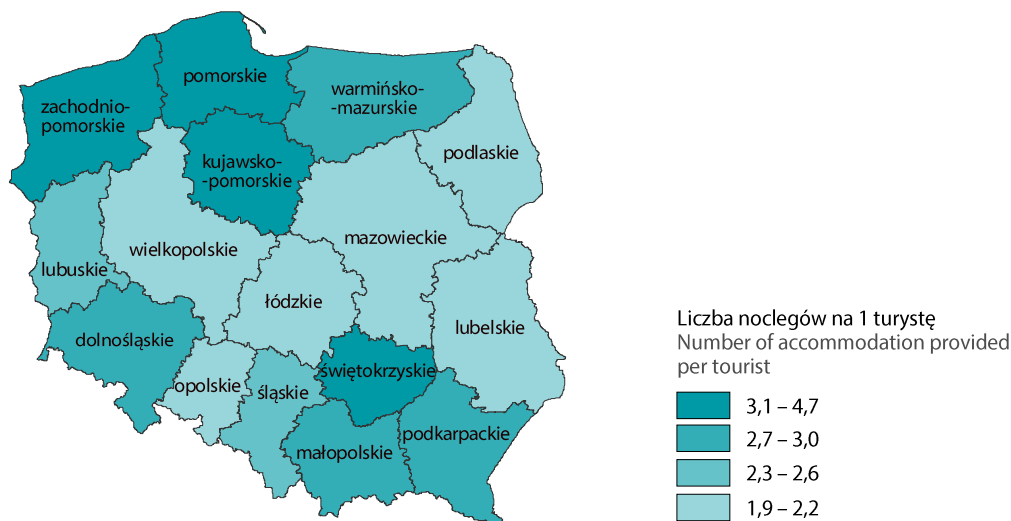

Długość pobytu turystów

Duration of tourist stay

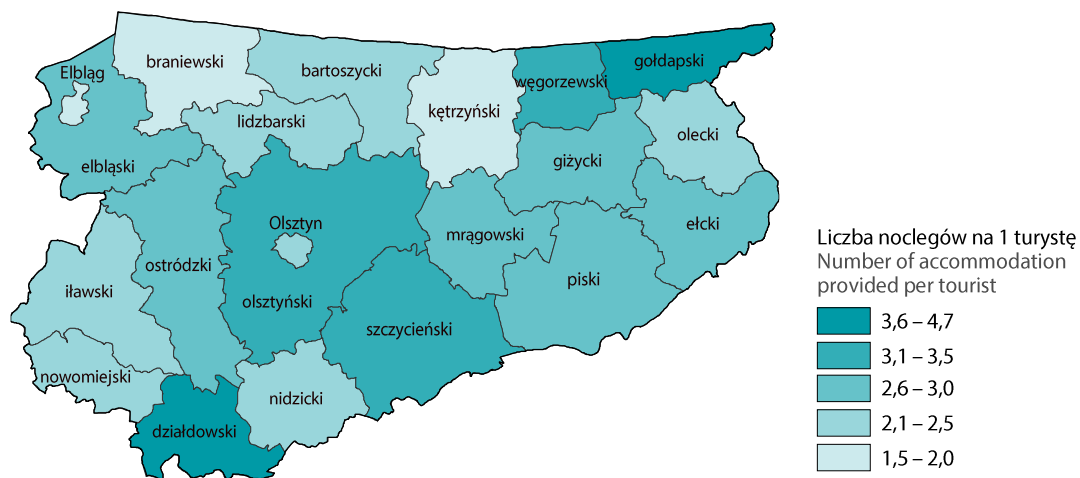
Porównanie liczby osób korzystających z miejsc noclegowych w obiektach turystycznych z liczbą udzielonych noclegów pozwala na określenie średniej długości pobytu w obiektach turystycznych. W warmińsko-mazurskim w 2020 r. przeciętny pobyt w obiekcie turystycznym obejmował 2,7 noclegu. Najdłuższe pobyty odnotowano w województwie zachodniopomorskim (prawie 5 noclegów), a najkrótsze w mazowieckim (niecałe 2 noclegi). Turyści zagraniczni przebywali w województwie przeciętnie ok. 2,6 nocy.

Mapa 29. Długość pobytu turystów w obiektach noclegowych według województw w 2020 r.
Map 29. Length of tourists stay in tourist accommodation establishments by voivodships in 2020

Rozpatrując długość pobytu turystów w poszczególnych powiatach okazuje się, że w 2020 r. odwiedzający województwo najwięcej czasu spędzili w powiecie gołdapskim (ok. 5 noclegów) i działdowskim (ok. 4 noclegi). Średnio ponad 3 noclegi wykupili turyści w powiecie olsztyńskim, węgorzewskim i szczycieńskim. Najkrótsze pobyty odnotowano w powiecie kętrzyńskim, braniewskim i w Elblągu.

Mapa 30. Długość pobytu turystów w obiektach noclegowych według powiatów w 2020 r.
 Map 30. Length of tourists stay in tourist accommodation establishments by powiats in 2020

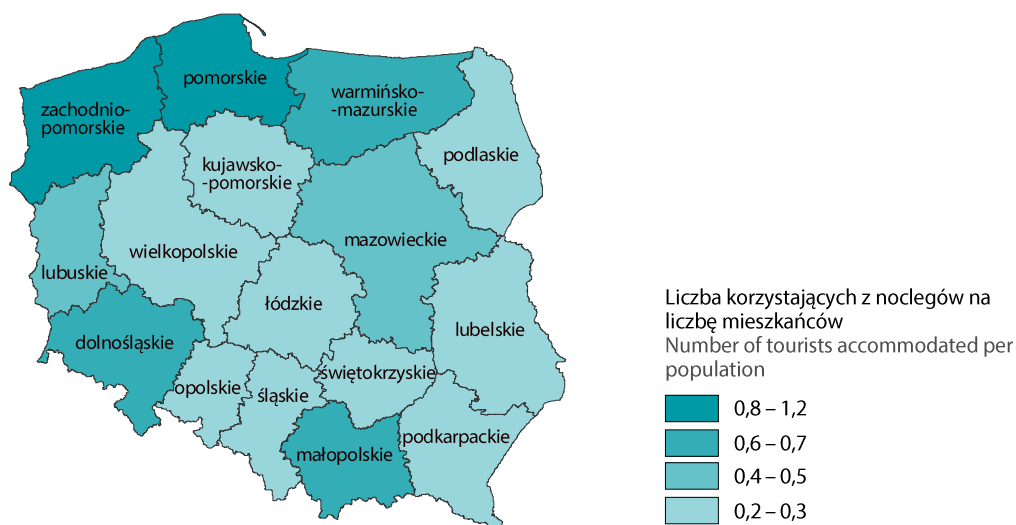

Intensywność ruchu turystycznego

Tourist traffic intensity

Intensywność ruchu turystycznego w poszczególnych obszarach Polski można zbadać przy wykorzystaniu wskaźników według Schneidera (stosunek liczby korzystających z noclegów w ciągu roku do liczby mieszkańców) oraz według Charvata (stosunek liczby udzielonych noclegów w ciągu roku do liczby mieszkańców). Wskaźnik Schneidera wyniósł 0,6 w 2020 r., co oznacza, że na każdych 10 mieszkańców w województwie przypadało 6 osób korzystających z noclegów w obiektach turystycznych (5 lokata w kraju). Najwięcej – 12 turystów na 10 mieszkańców przypadało w województwie zachodniopomorskim, a najmniej – po 2 – w opolskim i łódzkim.

Mapa 31. Wskaźnik intensywności ruchu turystycznego Schneidera według województw w 2020 r.
Map 31. Tourist traffic intensity rate according to Schneider by voivodships in 2020

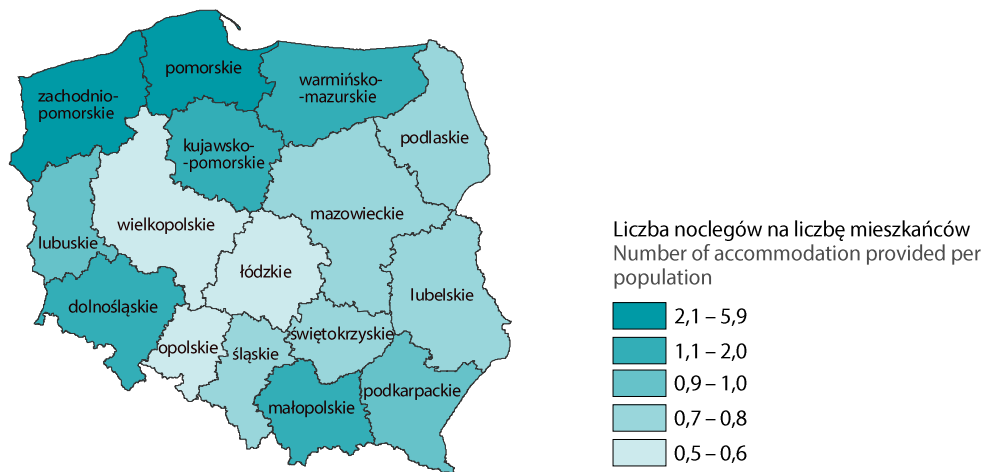
Wskaźnik Schneidera liczony dla powiatów województwa wskazuje te obszary, gdzie w 2020 r. intensywność ruchu turystycznego była wyższa od średniej – czyli powiaty mrągowski, giżycki piski, ostródzki, gołdapski, Olsztyn i powiat olsztyński. Najniższą wartość wskaźnik przyjął w powiecie nowomiejskim.

Mapa 32. Wskaźnik intensywności ruchu turystycznego Schneidera według powiatów w 2020 r.
 Map 32. Tourist traffic intensity rate according to Schneider by powiats in 2020

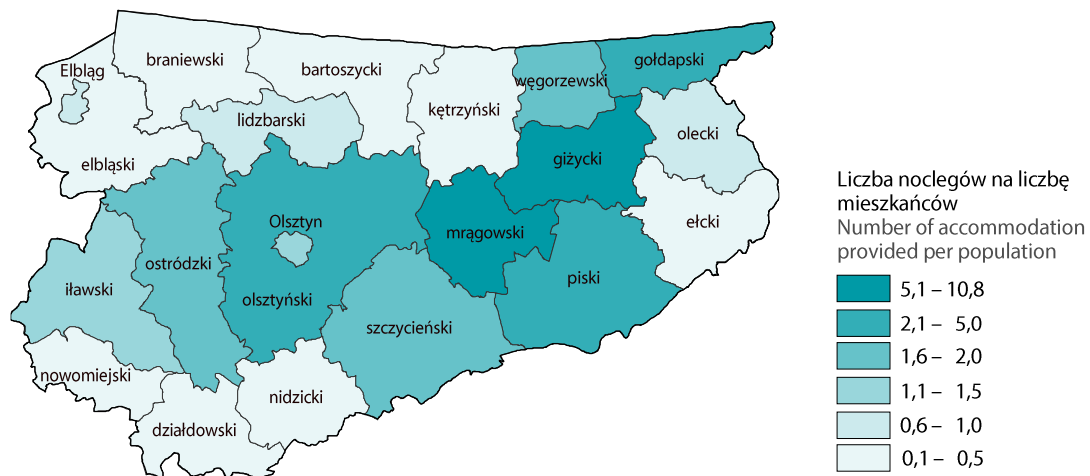
Wskaźnik intensywności ruchu turystycznego Charvata w dużym stopniu potwierdza wyniki poprzedniego miernika. Województwa o największej intensywności to zachodniopomorskie (na 10 mieszkańców przypadało 59 noclegów udzielonych turystom), pomorskie, małopolskie i dolnośląskie. Warmińsko-mazurskie, w którym na 10 mieszkańców przypadało 17 noclegów, objęło 5 lokatę. Najmniejszy wskaźnik zanotowano dla województwa opolskiego, wielkopolskiego łódzkiego.

Mapa 33. Wskaźnik intensywności ruchu turystycznego Charvata według województw w 2020 r.
 Map 33. Tourist traffic intensity rate according to Charvat by voivodships in 2020

Powiaty, gdzie duża liczba noclegów przypadała na liczbę mieszkańców to mrągowski (108 noclegów na 10 mieszkańców), a także giżycki (51), gołdapski (33) i piski (30). Najniższy wskaźnik intensywności ruchu turystycznego Charvata zanotowano w powiecie nowomiejskim, i nidzickim (po 1 noclegu na 10 mieszkańców).

Mapa 34. Wskaźnik intensywności ruchu turystycznego Charvata według powiatów w 2020 r.
 Map 34. Tourist traffic intensity rate according to Charvat by powiats in 2020

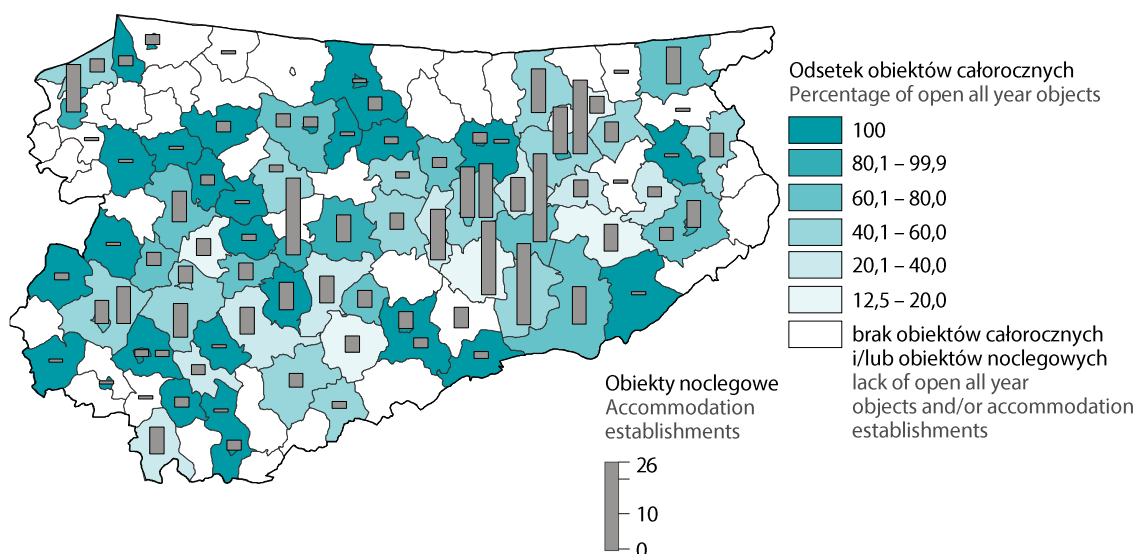

Gminne zróżnicowanie turystyki

Diversity of tourism in gminas

Analiza gminnego rozmieszczenia obiektów infrastruktury turystycznej w województwie warmińsko-mazurskim wykazuje znaczne jej zróżnicowanie w poszczególnych obszarach. W województwie występowały 33 gminy, w których nie funkcjonował ani jeden obiekt noclegowy posiadający 10 i więcej miejsc noclegowych (według stanu na 31 VII). Są to gminy położone głównie na krańcach województwa oraz w jego północno-wschodniej części. W 31 gminach wszystkie obiekty noclegowe były przystosowane do obsługi turystów przez cały rok.

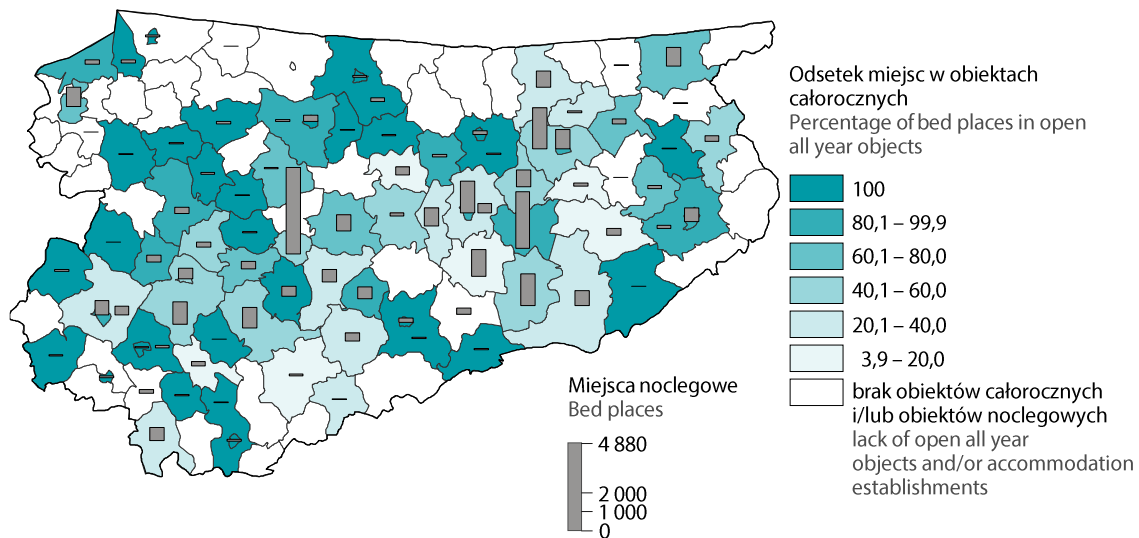
Mapa 35. Turystyczne obiekty noclegowe w gminach w 2020 r.
Map 35. Tourist accommodation establishments by gminas in 2020

Największe skupisko miejsc noclegowych było w 2020 r. w stolicy regionu. W Olsztynie do dyspozycji turystów było 4,9 tys. miejsc noclegowych usytuowanych w 23 obiektach noclegowych. Obiekty te skupiały 12,2% miejsc noclegowych w województwie.

Poza stolicą województwa największą liczbę obiektów i zarazem miejsc noclegowych skupiały gminy położone głównie w sąsiedztwie jezior. Najwięcej miejsc noclegowych do dyspozycji turystów było w gminie Mikołajki (7,8% wszystkich miejsc w województwie), a także w wiejskiej gminie Giżycko, Piecki Ostróda, Sorkwity, miejsko wiejskiej gminie Ruciane-Nida, Olsztynek, Gołdap oraz miejskich gminach: Mrągowo, Giżycko i Elbląg.

Mapa 36. Miejsca noclegowe w obiektach turystycznych w gminach w 2020 r.
 Map 36. Bed places in tourist accommodation establishments by gminas in 2020

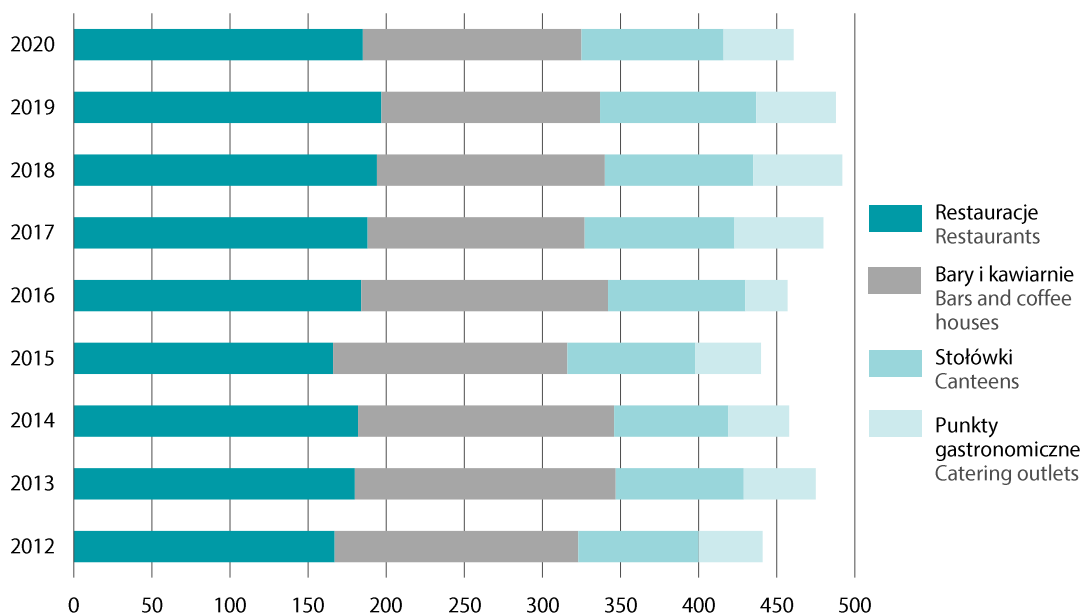

Zaplecze gastronomiczne

Catering units infrastructure

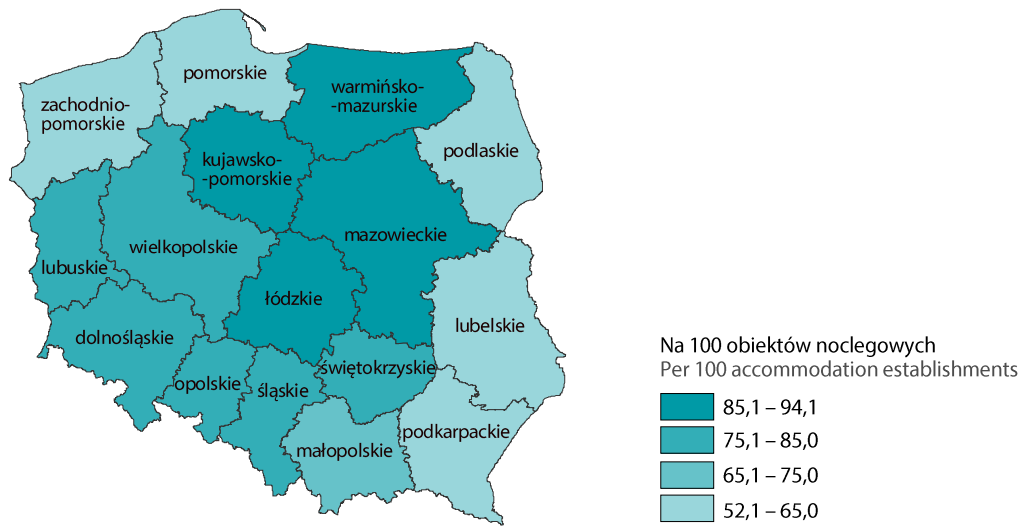
Dogodność korzystania z infrastruktury turystycznej związana jest z zapewnieniem zaplecza gastronomicznego. W turystycznych obiektach noclegowych w 2020 r. czynnych było 461 obiektów gastronomicznych (o 4,5 % więcej niż w 2012 r., a o 5,5% mniej w porównaniu z rokiem poprzednim). Do dyspozycji turystów pozostawało 185 restauracji (w tym 112 w hotelach), 140 barów i kawiarni (70 w hotelach), 91 stołówek i 45 punktów gastronomicznych. W porównaniu z 2019 r. spadła liczba restauracji, stołówek i punktów gastronomicznych, a liczba barów i kawiarni nie zmieniła się.

Wykres 9. Obiekty gastronomiczne w latach 2012–2020
Chart 9. Catering establishments in years 2012–2020

Liczba placówek gastronomicznych funkcjonujących w obiektach noclegowych ułożyła warmińsko-mazurskie na 8 miejscu w kraju. Jednakże aby sprawdzić, w jakim stopniu istniejące obiekty noclegowe są wyposażone w zaplecze gastronomiczne, należy porównać liczbę obiektów i liczbę placówek. Okazuje się, iż niemal w każdym obiekcie noclegowym w województwie funkcjonował obiekt gastronomiczny. Na 100 obiektów noclegowych przypadały 94 miejsca serwujące posiłki i napoje (pierwsza pozycja w kraju, przed województwem łódzkim, kujawsko-pomorskim i mazowieckim).

Mapa 37. Placówki gastronomiczne według województw w 2020 r.
 Map 37. Catering establishments by voivodships in 2020

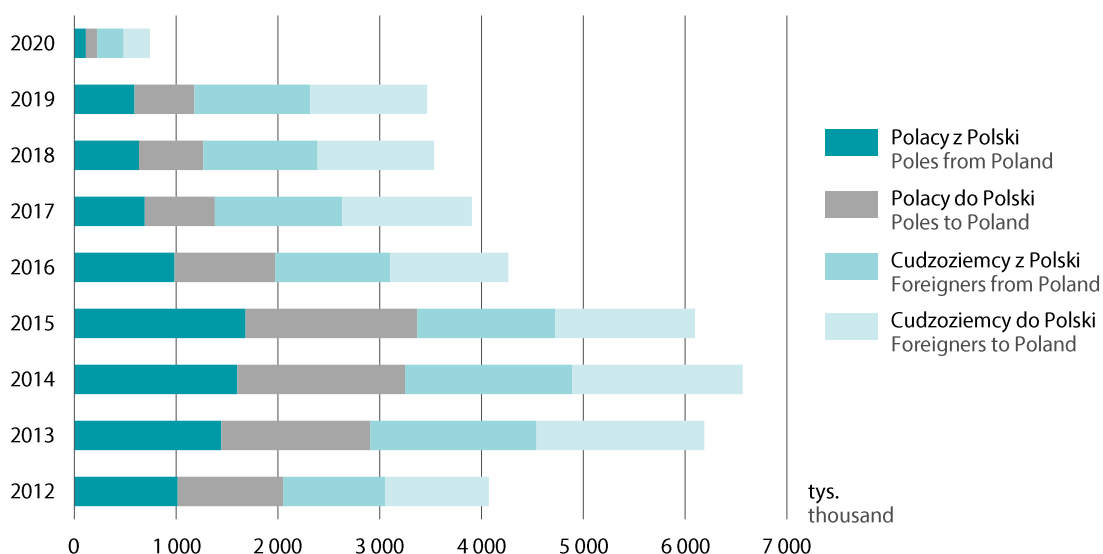

Ruch graniczny

Border traffic

Według danych Straży Granicznej w 2020 r. na przejściach granicznych znajdujących się w województwie warmińsko-mazurskim (lądowa granica polsko-rosyjska oraz lotnisko Szymany) dokonano 777,4 tys. odpraw. Nasilenie lądowego ruchu granicznego nastąpiło po 2012 r. – przyczyną takiego stanu mogło być podpisanie umowy o małym ruchu granicznym między Polską i Rosją (umowa weszła w życie 27 lipca 2012 r.). Od 2016 r. nastąpił spadek liczby przekroczeń granicy drogą lądową – od 4 lipca 2016 r. zawieszono umowę o małym ruchu granicznym. W 2020 r. nastąpił znaczny spadek odpraw, spowodowany sytuacją epidemiologiczną. W marcu 2020 r. przejścia graniczne Federacji Rosyjskiej zostały zamknięte, a przekroczenie granicy z obwodem kaliningradzkim możliwe było wyłącznie przez przejścia graniczne Bezledy oraz Grzechotki, gdzie tymczasowo został dopuszczony ruch pieszy.

Wykres 10. Ruch graniczny osób na granicy polsko-rosyjskiej według kierunku w latach 2012–2020
 Chart 10. Border traffic of people on the Poland-Russia border by direction in years 2012–2020

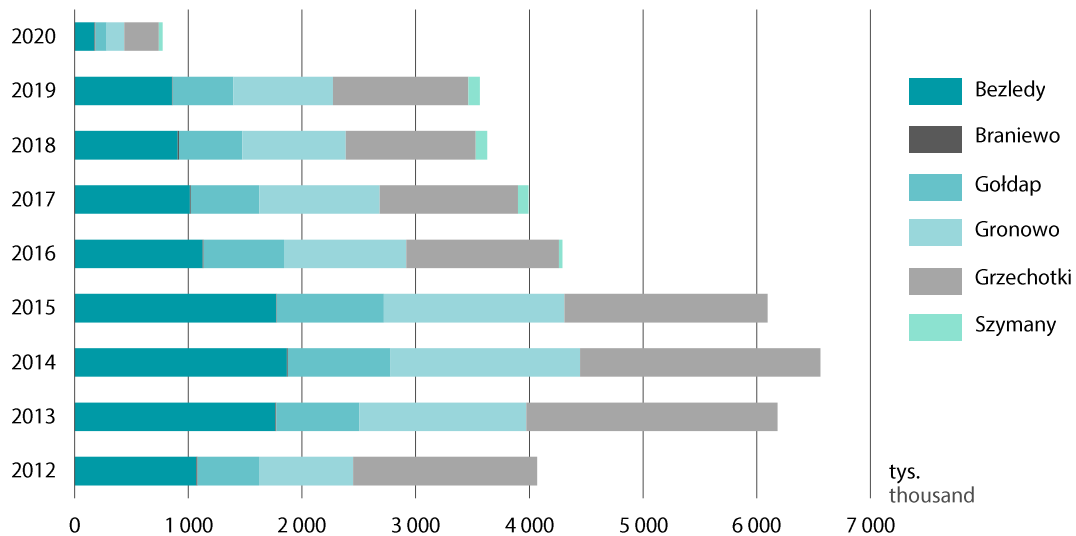

Przez przejścia graniczne lądowe w warmińsko-mazurskim w 2020 r. wyjechało z kraju 112,6 tys. Polaków i 259,4 tys. cudzoziemców. Do kraju przybyło 112,4 tys. obywateli Polski i 259,2 tys. obywateli innych państw. Intensywniejszy ruch na granicy zanotowano jedynie w pierwszym kwartale.

Najbardziej uczęszczane było przejście drogowe w Grzechotkach, które koncentrowało 40,9% odpraw, a następnie w przejście graniczne Bezledach (23,6%), Gronowie (20,8% odpraw) i w Gołdapi (13,2%). Przez kolejowe przejście graniczne w Braniewie granicę Polski z Rosją przekroczyło 7,8 tys. osób, a z przejścia lotniczego w Szymanach skorzystało 33,9 tys. osób. W porównaniu z 2019 r. ruch graniczny był znacznie mniej intensywny na wszystkich przejściach drogowych oraz drogą lotniczą. Jedynie przekroczenie granicy przejściem kolejowym zwiększyło się (o 2,2%).

Wykres 11. Ruch graniczny osób według przejść granicznych w latach 2012–2020
 Chart 11. Border traffic of people by border crossings in years 2012–2020

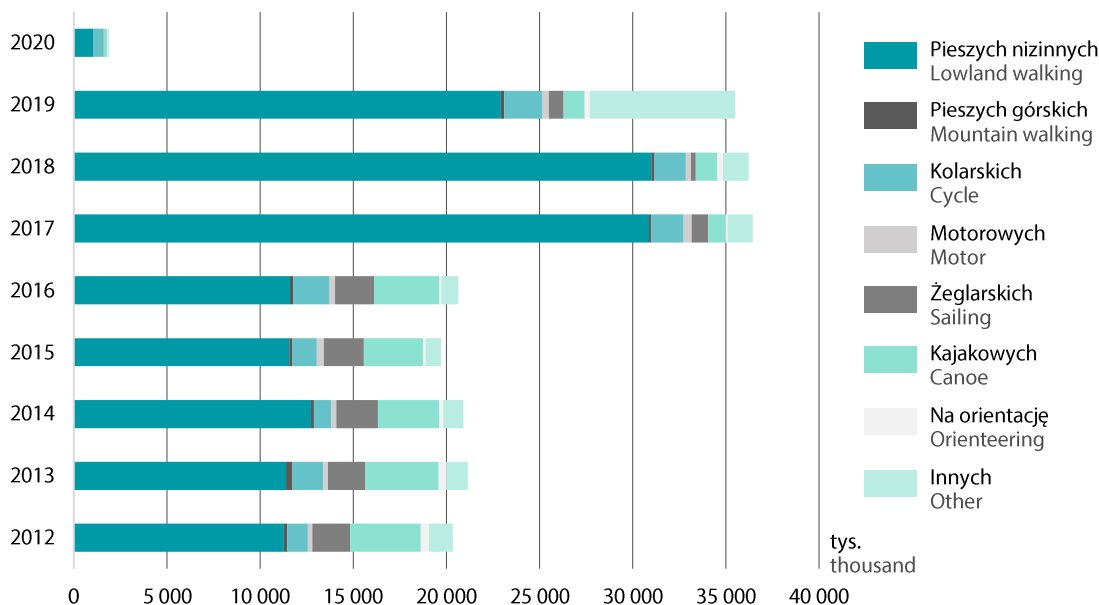
Działalność PTTK

Activity of PTTK

Najstarszą organizacją skupiającą turystów i krajoznawców, działającą w całym kraju, jest Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze (PTTK). W 2020 r. w województwie warmińsko-mazurskim do PTTK należało 1,9 tys. osób.

W ciągu roku PTTK zorganizowało 127 wycieczek, w tym 112 kwalifikowanych (wymagające specjalnego przygotowania kondycyjnego i umiejętności posługiwania się sprzętem turystycznym; w 2019 r. było ich o 637 więcej) oraz 15 zwykłych. W wycieczkach i imprezach turystyki kwalifikowanej wzięło udział 1,9 tys. osób (o 95% uczestników mniej niż rok wcześniej). Największą popularnością wśród wycieczek cieszyły się piesze nizinne – ich uczestnicy stanowili 55,3% uczestników wszystkich wycieczek. Znaczną liczbę chętnych zgromadziły również wycieczki i imprezy kolarskie, kajakowe i na orientację.

Wykres 12. Uczestnicy wycieczek i imprez w latach 2012–2020¹
 Chart 12. Participants of excursions and events in years 2012–2020¹

Turyści mieli do dyspozycji w województwie ok. 2,9 tys. km szlaków turystycznych, oznakowanych przez PTTK. Amatorzy wycieczek pieszych, stanowiący w warmińsko-mazurskim największą grupę, mogli korzystać z ok. 2 tys. km szlaków nizinnych. Wielbiciele kolarstwa mieli do dyspozycji 265 km szlaków rowerowych, wiosłowania – 556 km szlaków kajakowych, a jeździectwa – 17 km wytyczonych szlaków konnych.

¹ Do 2017 r. bez młodzieży szkolnej.

¹ Until 2017, without school children and youth.

Rozwój przedsiębiorstw turystycznych

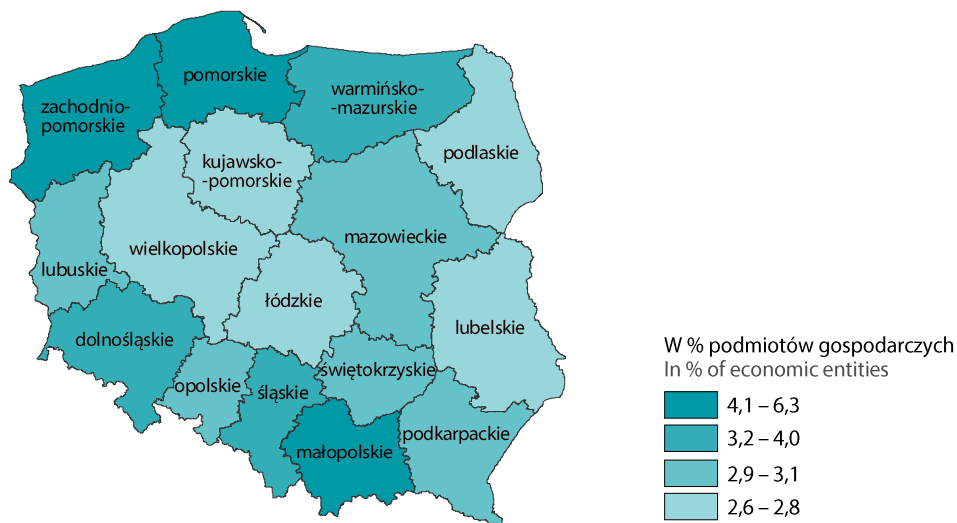
Development of tourist establishments

Rozwój turystyki związany jest między innymi z funkcjonowaniem i rozwojem podmiotów zajmujących się prowadzeniem obiektów noclegowych, miejsc krótkotrwałego zakwaterowania, pól kempingowych i namiotowych, restauracji i pozostałych placówek gastronomicznych, barów i firm cateringowych. W 2020 r. liczba podmiotów zajmujących się wymienioną działalnością (sklasyfikowaną w rejestrze REGON jako zakwaterowanie i gastronomia) wynosiła 4,3 tys. Ponadto 377 podmiotów prowadziło działalność związaną z turystyką (działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostałą działalność usługową w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane).

Łącznie więc działalnością turystyczną w województwie zajmowało się ok. 4,7 tys. podmiotów. W porównaniu z 2019 r. było to o 8,5% więcej. W całym badanym okresie z roku na rok liczba przedsiębiorstw turystycznych przyrastała.

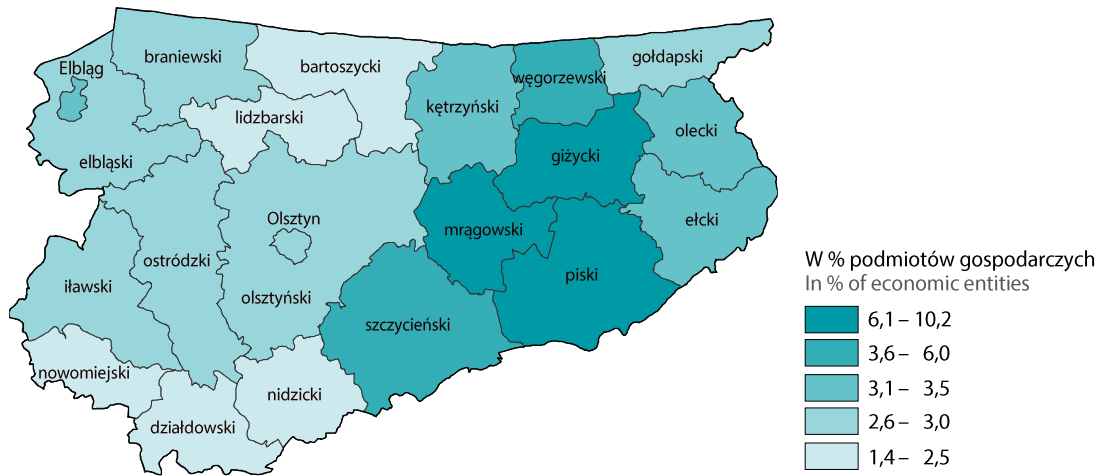
Udział przedsiębiorstw turystycznych w liczbie wszystkich podmiotów działających na danym terenie pozwala na określenie stopnia przedsiębiorczości turystycznej. W warmińsko-mazurskim odsetek przedsiębiorstw turystycznych w 2020 r. wyniósł 3,5% (w kraju również 3,5%). Wyższy udział przedsiębiorstw turystycznych miały trzy województwa – zachodniopomorskie, pomorskie i małopolskie. Najniższy udział zanotowano w województwach kujawsko-pomorskim (2,6%), wielkopolskim, podlaskim i łódzkim (po 2,7%) oraz lubelskim (2,8%).

Mapa 38. Przedsiębiorstwa turystyczne według województw w 2020 r.
Map 38. Entities conducting tourism activities by voivodships in 2020

Wśród powiatów województwa największy odsetek przedsiębiorstw turystycznych zanotowano w mragowskim (10,2%), a także w piskim i giżyckim (odpowiednio 7,2% i 6,7%). Nieznaczny odsetek podmiotów turystycznych odnotowano w powiatach nowomiejskim, działdowskim, nidzickim, lidzbarskim i bartoszyckim.

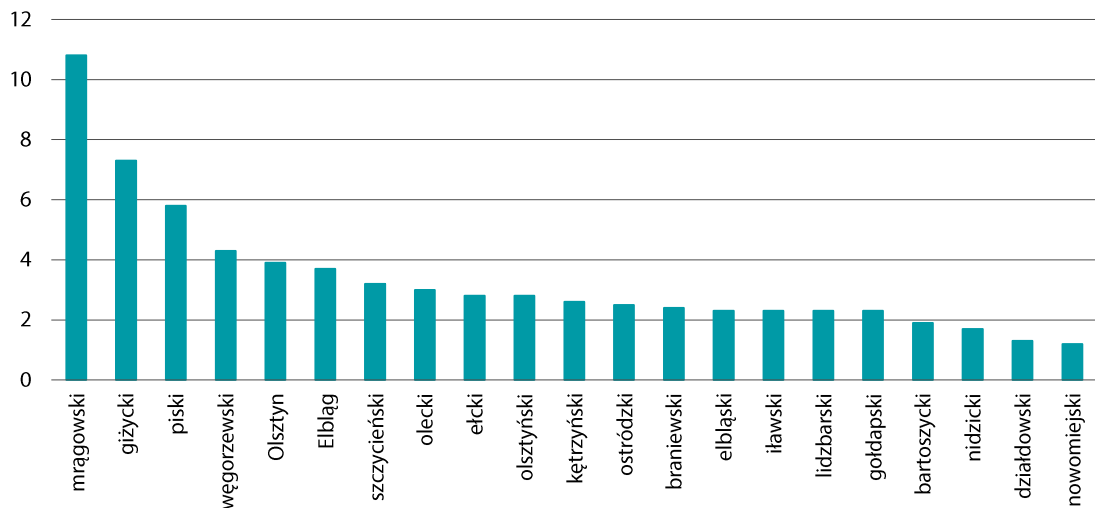
Mapa 39. Przedsiębiorstwa turystyczne według powiatów w 2020 r.
Map 39. Entities conducting tourism activities by powiats in 2020

Rozwój przedsiębiorstw turystycznych badać można nie tylko przy wykorzystaniu wskaźnika udziału przedsiębiorstw turystycznych, ale i wskaźników: liczby przedsiębiorstw turystycznych w odniesieniu do liczby mieszkańców czy gęstości rozmieszczenia przedsiębiorstw turystycznych na km².

Na 1000 mieszkańców w województwie przypadały ok. 3 podmioty turystyczne (w mragowskim ok. 11, w giżyckim 7), podczas gdy średnio w Polsce 4.

Wykres 13. Przedsiębiorstwa turystyczne na 1000 mieszkańców według powiatów w 2020 r.
Chart 13. Entities conducting tourism activities per 1000 population by powiats in 2020

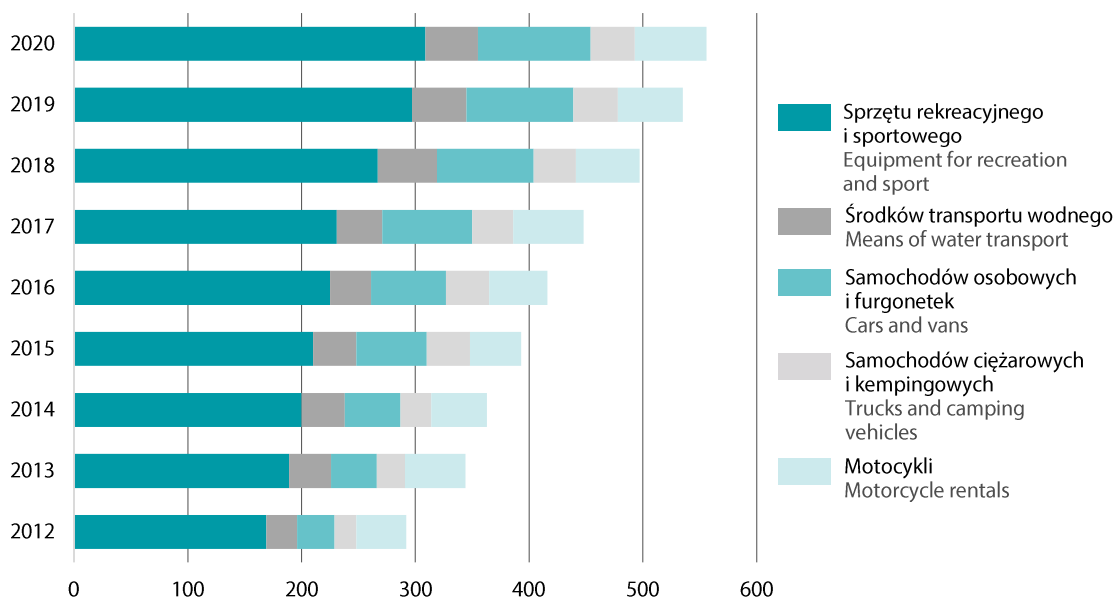
Wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych na 100 km² powierzchni województwa na poziomie 20 sklasyfikował warmińsko-mazurskie na przedostatnim miejscu wśród pozostałych województw (przed podlaskim). Dla województwa śląskiego i małopolskiego był wyższy niż 100.

Wypożyczalnie

Tourists vehicles and facilities hire

Do infrastruktury wspomagającej turystykę, z której mogą korzystać zarówno przyjezdni, jak i mieszkańcy województwa, zaliczyć można wypożyczalnie sprzętu rekreacyjnego i sportowego, samochodów osobowych i furgonetek, samochodów ciężarowych i kempingowych, motocykli czy środków transportu wodnego. W 2020 r. w województwie działało łącznie 556 takich wypożyczalni (o 264 więcej niż w 2012 r.). Najwięcej było wypożyczalni sprzętu rekreacyjnego i sportowego (309).

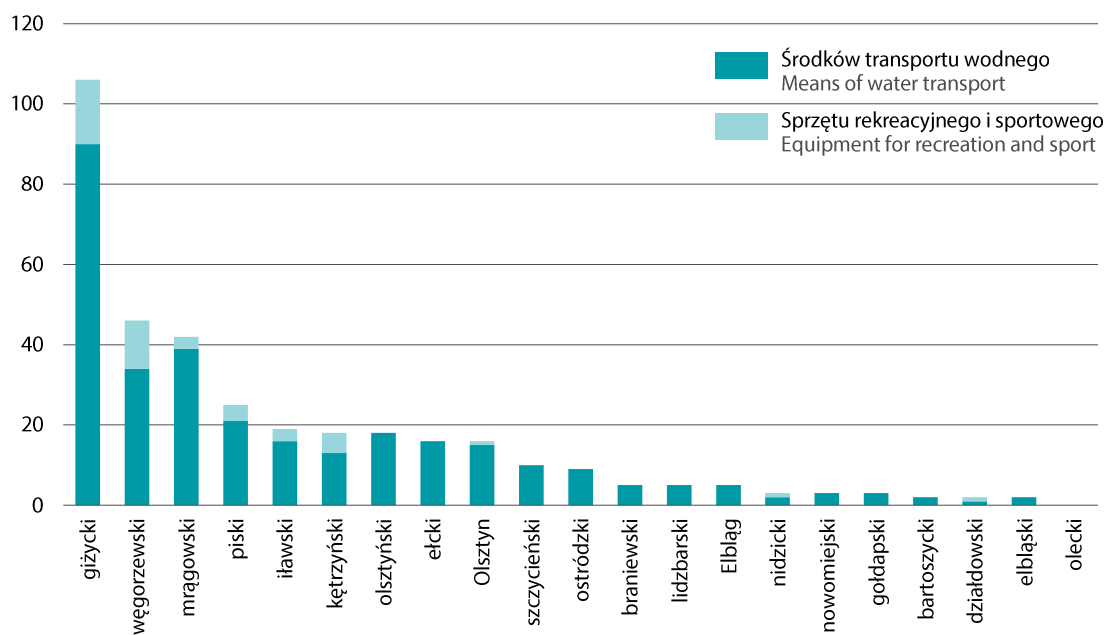
Wykres 14. Wypożyczalnie w latach 2012–2020
Chart 14. Rental places in years 2012–2020

Wiele wypożyczalni znajdowało się na terenie powiatów giżyckiego, Olsztyna, mrągowskiego i węgorzewskiego. Na terenach częściej uczęszczanych funkcjonowało więcej wypożyczalni sprzętu rekreacyjnego i sportowego (powiaty giżycki, mrągowski, węgorzewski, piski). Najwięcej wypożyczalni środków transportu wodnego funkcjonowało w powiatach giżyckim i węgorzewskim. Wypożyczalnie samochodów ciężarowych i kempingowych oraz motocykli działały częściej w Olsztynie i powiecie olsztyńskim oraz w Elblągu, a samochodów osobowych i furgonetek – w Olsztynie, Elblągu i powiecie olsztyńskim.

Wykres 15. Wypożyczalnie sprzętu rekreacyjnego i sportowego oraz środków transportu wodnego według powiatów w 2020 r.

Chart 15. Rental equipment for recreation and sport and means of water transport by powiats in 2020

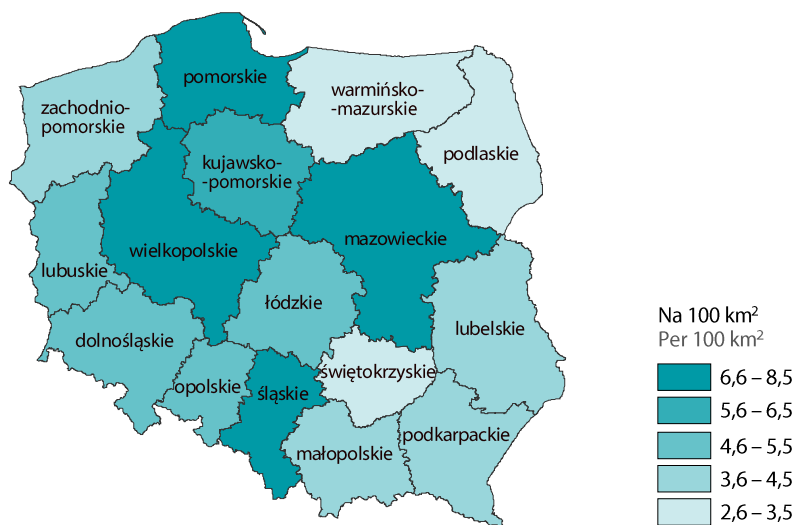

Ścieżki rowerowe

Bicycle paths

Do dyspozycji turystów i amatorów sportów rowerowych w 2019 r. w województwie warmińsko-mazurskim pozostawały 634 km ścieżek rowerowych. Wskaźnik długości ścieżek na 100 km² powierzchni wyniósł 2,6, co dało ostatnią lokatę w kraju. Województwem o najdłuższej łącznej liczbie ścieżek rowerowych w przeliczeniu na 100 km² powierzchni było śląskie (wskaźnik ponad trzykrotnie wyższy niż w warmińsko-mazurskim). Dobrze przygotowaną infrastrukturę rowerową miały także pomorskie, mazowieckie i wielkopolskie.

Mapa 40. Ścieżki rowerowe według województw w 2019 r.
Map 40. Bicycle paths by voivodships in 2019

W województwie powiatami o największej liczbie ścieżek rowerowych (w przeliczeniu na 100 km² powierzchni) były: Olsztyn (wskaźnik równy 114,3), Elbląg (ok. 56), a także powiaty iławski (4,5), węgorzewski (4,4) i nowomiejski (4,0). Mniej niż pół kilometra ścieżek na 100 km² zanotowano w powiecie braniewskim.

Mapa 41. Ścieżki rowerowe według powiatów w 2019 r.
 Map 41. Bicycle paths by powiats in 2019

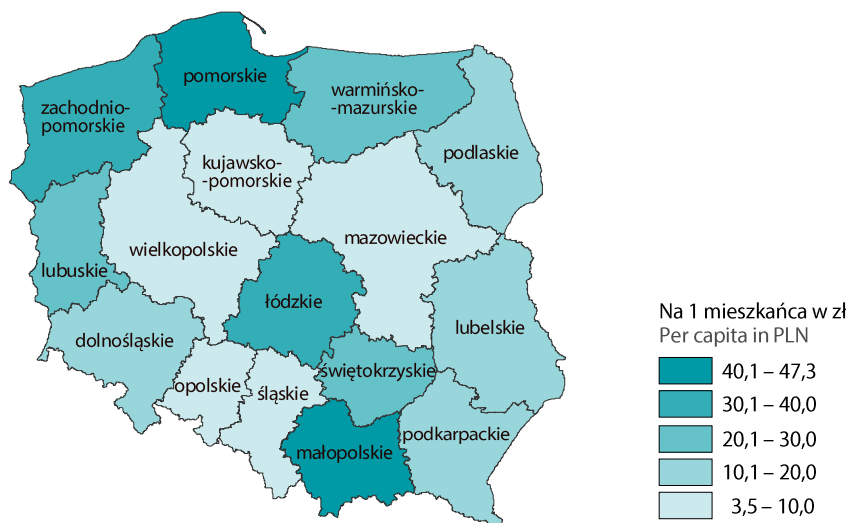

Wydatki samorządowe na turystykę

Self-government expenditures on tourism

Rozwój turystyki w regionie wspierają władze samorządowe. W 2019 r. wydały na cele turystyczne (dział 630 klasyfikacji wydatków) w województwie ok. 29 972 tys. zł (łącznie z budżetu województwa, budżetów powiatów, miast na prawach powiatu i gmin). W przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa było to 21,0 zł (więcej niż średnia w kraju, równa 18,0 zł na mieszkańca). Najwyższe wydatki zanotowano w województwie pomorskim i małopolskim, a najniższe mazowieckim.

Mapa 42. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego na turystykę według województw w 2019 r.
Map 42. Local government units expenditure on tourism by voivodships in 2019

Na działania turystyczne jednostki samorządu powiatowego (razem z miastami na prawach powiatu) i gminnego w województwie wydały łącznie 27 995 tys. zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca było to ok. 19,6 zł. Dużo więcej od przeciętnej wydały na turystykę władze powiatu oleckiego (74,0 zł), szczycieńskiego (48,2 zł) i nowomiejskiego (43,2).

Mapa 43. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego na turystykę według powiatów w 2019 r.
 Map 43. Local government units expenditure on tourism by powiats in 2019

Uwagi metodologiczne

Źródła i zakres danych

Baza noclegowa turystyki

Źródłem danych o stanie i wykorzystaniu turystycznych obiektów noclegowych w Polsce, posiadających 10 lub więcej miejsc noclegowych, jest stałe badanie statystyczne Głównego Urzędu Statystycznego, realizowane zgodnie ze specjalizacją przez Urząd Statystyczny w Rzeszowie. Informacje pozyskiwane są za pośrednictwem sprawozdań o wykorzystaniu turystycznego obiektu noclegowego KT-1 w poszczególnych miesiącach.

Jednostki sprawozdawcze podają: dokładną lokalizację, rodzaj i kategorię obiektu, liczbę pokoi, miejsc noclegowych, placówek gastronomicznych. Ponadto informują o wykorzystaniu obiektu w poszczególnych miesiącach, tj. o liczbie dni działalności obiektu, nominalnej liczbie miejsc noclegowych lub pokoi, a także o liczbie osób korzystających z zakwaterowania oraz liczbie udzielonych noclegów i wynajętych pokoi (z wyodrębnieniem turystów zagranicznych).

Wykazy jednostek do badania KT-1 powstają w oparciu o Bazę Jednostek Statystycznych (BJS), która jest utworzona jako operat do wszystkich badań prowadzonych przez GUS. BJS zawiera informacje z rejestrów urzędowych (REGON) oraz innych źródeł danych. Kartoteka turystycznych obiektów noclegowych jest aktualizowana w oparciu o rejestry administracyjne, ewidencję obiektów skategoryzowanych prowadzoną przez marszałków województw oraz inne źródła.

Konieczność podjęcia działań dostosowujących badanie do Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 692/2011 z dnia 6 lipca 2011 r. w sprawie europejskiej statystyki w dziedzinie turystyki – skutkowało rozszerzeniem zakresu podmiotowego badania bazy noclegowej. W 2010 roku po raz pierwszy sprawozdawczością miesięczną na formularzu KT-1 objęto pokoje gościnne i kwatery agroturystyczne posiadające 10 lub więcej miejsc noclegowych oraz przeprowadzono pilotażowe, roczne badanie reprezentacyjne pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych – posiadających mniej niż 10 miejsc noclegowych (formularz KT-2). **Dane w nowym układzie prezentowane są od 2012 r.** W związku z objęciem badaniem pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych, zmieniono nazwę „turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania” na „turystyczne obiekty noclegowe”.

Począwszy od zapisów w Programie Badań Statystycznych Statystyki Publicznej na rok 2009 stanowiącym załącznik do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 listopada 2008 r. (Dz. U. Nr 221 z 2008 r., poz. 1436 z późniejszymi zmianami), wójtowie (burmistrzowie, prezydenci miast zobowiązani zostali do przekazywania w formie elektronicznej informacji o obiektach świadczących usługi noclegowe. W celu ułatwienia realizacji tego zadania opracowano aplikację pozwalającą na rejestrację i bieżącą aktualizację danych o obiektach świadczących usługi noclegowe, która została udostępniona urzędom gmin w 2009 r. Aplikacja ta umożliwia zapisanie wprowadzonych informacji na lokalnym dysku urzędu i wykorzystanie ich do własnych potrzeb. Dzięki temu narzędziu powstała baza informacyjna o obiektach noclegowych działających na terenie gmin dostępna również do celów statystycznych.

Obowiązek prowadzenia ewidencji turystycznych obiektów noclegowych, nie podlegających kategoryzacji, nakłada na urzędy miast i gmin ustawa o usługach turystycznych z dnia 29 sierpnia 1997 r. (z późniejszymi zmianami).

W związku z koniecznością zapewnienia tajemnicy statystycznej, począwszy od danych za rok 2015 uległ zmianie zakres dostępnych informacji dotyczących wykorzystania obiektów turystycznych: turyści, udzielone noclegi i wynajęte pokoje. Dane zgrupowano według typów obiektów w oparciu o PKD 2007: 55.1 Obiekty hotelowe ogółem, 55.2 Obiekty noclegowe krótkotrwałego zakwaterowania i 55.3 Kempingi

i pola biwakowe. Zmieniono także poziomy terytorialne prezentacji: informacje udostępniane są dla powiatów, podregionów lub województw. Począwszy od danych za 2016 roku w statystyce dotyczącej turystycznej bazy noclegowej wprowadzono metodologię imputacji danych dla jednostek zobowiązanych do złożenia sprawozdania na formularzu KT-1, które odmówiły udziału w badaniu.

W statystyce bazy noclegowej przyjęto następujące rozwiązania:

- dane dotyczące obiektów i miejsc noclegowych obejmują wszystkie obiekty czynne w dniu 31 lipca oraz obiekty nieczynne w tym dniu, ale czynne w innych dniach badanego miesiąca; przyjęto dla nich maksymalną liczbę miejsc;
- do liczby dni działalności obiektu nie wlicza się przerw międzyturnusowych, z powodu remontu, dezynfekcji itp.;
- przez obiekt czynny rozumie się obiekt, którego co najmniej część była dostępna dla turystów (niezależnie od tego czy był on faktycznie wykorzystywany) w badanym okresie;
- stopień wykorzystania obiektu – wyrażony w procentach – wynika z porównania faktycznie udzielonych noclegów do nominalnej liczby miejsc noclegowych (suma miejsc noclegowych przygotowanych dla turystów w każdym dniu działalności obiektu), a dodatkowo dla hoteli, moteli, pensjonatów i innych obiektów hotelowych z porównania faktycznie wynajętych pokoi do nominalnej liczby pokoi;
- korzystający z noclegów to liczba osób (turystów), które rozpoczęły pobyt w obiekcie w danym miesiącu i powinny być liczone jeden raz, tj. w miesiącu przybycia do obiektu;
- liczba udzielonych noclegów to iloczyn osób (turystów) i liczby nocy ich pobytu;
- restauracja to zakład gastronomiczny dostępny dla ogółu konsumentów, z pełną obsługą kelnerską, oferujący całodzienne wyżywienie o szerokim asortymencie potraw i napojów podawanym konsumentom według karty jadłospisowej;
- do barów i kawiarni zaliczono także herbaciarnie, winiarnie, piwiarnie, jadłodajnie, itp.;
- do punktów gastronomicznych zaliczono również smażalnie, pijalnie, lodziarnie, bufety.

Ruch graniczny

Zgodnie z decyzją Rady Unii Europejskiej Polska została włączona do obszaru strefy Schengen 21 grudnia 2007 roku. Jednocześnie z Polską, do strefy Schengen weszło osiem innych państw: Estonia, Litwa, Łotwa, Malta, Republika Czeska, Słowacja, Słowenia i Węgry. Pełne zastosowanie zasad i przepisów wynikających ze wspólnotowego kodeksu regulującego przepływ osób przez granice oznacza w praktyce zniesienie kontroli granicznej pomiędzy krajami należącymi do tego obszaru oraz pełną kontrolę i rejestrację ruchu jedynie osób niebędących obywatelami UE na zewnętrznej granicy UE. Bezpośrednim skutkiem ubocznym włączenia Polski do strefy Schengen jest brak informacji ze Straży Granicznej dotyczącej ruchu granicznego na granicy Polski z krajami członkowskimi Unii Europejskiej. Ograniczenie to dotyczy odcinków granicy Polski z Niemcami, Republiką Czeską, Słowacją, Litwą oraz granicy morskiej w zakresie „regularnych połączeń promowych” i portów lotniczych w zakresie „lotów wewnętrznych”. W związku z tym zaistniała potrzeba opracowania metod pozwalających oszacować dane dotyczące ruchu granicznego na tych odcinkach granicy.

Główny Urząd Statystyczny we współpracy z Ministerstwem Rozwoju oraz Narodowym Bankiem Polskim, realizuje badanie „Podróże nierezydentów do Polski. Ruch pojazdów i osób na granicy Polski z krajami Unii Europejskiej”. Celem badania jest m.in. oszacowanie liczby przekroczeń granicy przez podróżujące osoby w kierunku z Polski i do Polski. W ramach badania, na wybranych, byłych drogowych przejściach granicznych, prowadzone jest zliczanie pojazdów oraz osób przekraczających granicę Polski z krajami Unii Europejskiej. Prowadzona jest także ankietyzacja cudzoziemców na granicy Polski z krajami

sąsiednimi należącymi do strefy Schengen, a także na wybranych lotniskach i w portach morskich. Z kolei ankietyzacja polskich rezydentów prowadzona jest w gospodarstwach domowych w ramach badania „Uczestnictwo mieszkańców Polski (rezydentów) w podróżach”. Informacje uzyskane z ww. badań oraz dodatkowe źródła danych, w tym: informacje z portów lotniczych i morskich o wielkości ruchu pasażerów, dane z Urzędu Lotnictwa Cywilnego o ruchu pasażerów, informacje Komendy Głównej Straży Granicznej o wielkości ruchu na przejściach granicznych na zewnętrznej granicy Unii Europejskiej na terenie Polski służą do oszacowania ruchu granicznego cudzoziemców oraz Polaków na wewnętrznej granicy Unii Europejskiej na terenie Polski oraz całościowego ruchu granicznego na granicy morskiej i lotniskach.

Od II kwartału 2020 roku, w związku z sytuacją pandemiczną, badanie ruchu granicznego nie było realizowane przez ankierów statystycznych w terenie. Wyniki badania ruchu granicznego na terenie Polski opracowywane były w oparciu o dane z sensorów ruchu, z Komendy Głównej Straży Granicznej, dane o ruchu pasażerów z portów morskich (sprawozdawczość GUS) i ruchu pasażerów z portów lotniczych.

Informacje o ruchu granicznym na zewnętrznych granicach UE opracowywane są na podstawie danych statystycznych Straży Granicznej. Rejestracja ruchu granicznego polega na ewidencji osób i środków transportu odprawionych na polskich przejściach granicznych z krajami nienależącymi do strefy Schengen (Rosją, Republiką Białorusi, Ukrainą) i prowadzona jest w sposób ciągły. Dane statystyczne opracowywane są w okresach miesięcznych, oddzielnie dla każdego przejścia granicznego. Zawierają one informacje o liczbie odpraw dokonanych na granicy w podziale na odprawy dotyczące Polaków i cudzoziemców – według kierunków (do i z Polski) i rodzajów ruchu (paszportowy, obsługa środków transportu, uproszczony i inny). Dla cudzoziemców wjeżdżających do Polski określa się ich obywatelstwo (na podstawie kraju, który wydał dokument podróży).

Komenda Główna Straży Granicznej, poza rejestracją ruchu osób na polskich granicach, prowadzi również obserwację ruchu pojazdów kołowych na wszystkich przejściach granicznych. Rejestrowane są przekroczenia granicy samochodów osobowych i ciężarowych oraz autobusów jadących w kierunku do i z Polski zarówno obywateli polskich jak i cudzoziemców. Ewidencji podlegają również pociągi operatorów krajowych i zagranicznych przekraczających granicę w obu kierunkach.

W statystyce ruchu granicznego przyjęto następujące rozwiązania:

- dane dotyczące przyjazdów i wyjazdów zagranicznych ujmują odprawy osób przekraczających granicę na podstawie paszportów oraz – w przypadku obywateli UE – innych dowodów tożsamości,
- od 2011 roku dane dotyczące liczby przyjazdów i wyjazdów dotyczą pasażerów, jak również obsługi środków transportu; poprzednio obejmowały jedynie pasażerów,
- w liczbie odpraw Polaków wyjeżdżających za granicę uwzględnione są także odprawy osób posługujących się paszportami konsularnymi i dyplomatycznymi oraz osób wyjeżdżających na stałe za granicę,
- liczba odpraw cudzoziemców przybyłych do Polski obejmuje również odprawy osób przyjeżdżających na stałe.

W badaniu ruchu granicznego przez pracowników Straży Granicznej rejestrowane są przekroczenia granicy (dokonane odprawy), a nie osoby. Tak więc, np. liczba odpraw Polaków wyjeżdżających za granicę nie oznacza liczby Polaków, ponieważ osoba przekraczająca granicę kilkakrotnie liczona jest tyle razy, ile razy granicę tę przekracza. Ta sama zasada dotyczy pojazdów mechanicznych.

Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze

Informacje statystyczne dotyczące stanu i działalności klubów i kół PTTK opracowane zostały na podstawie rocznej sprawozdawczości tej organizacji (sprawozdanie zbiorcze ze stanu organizacyjnego oraz działalności programowej). Sprawozdanie to zawiera informacje o liczbie klubów i kół oraz ich członkach, wycieczkach turystyki powszechnej i kwalifikowanej oraz ich uczestnikach. Ponadto zbierane

są dane statystyczne o kadrze szkoleniowej (przodownicy i instruktorzy), działalności klubów turystyki kwalifikowanej według dyscyplin, przewodnikach turystycznych, przyznanych odznakach oraz szlakach turystycznych. Towarzystwo wyznacza, znakuje i konserwuje własne szlaki turystyczne oraz szlaki, nad którymi sprawuje opiekę merytoryczną i prawną.

Objaśnienia podstawowych pojęć

Turystyka – oznacza czynności odwiedzających, którzy podejmują podróż do głównego miejsca docelowego położonego poza ich zwykłym otoczeniem, na okres krótszy niż rok, w dowolnym głównym celu służbowym, wypoczynkowym lub innym celu osobistym, innym niż zatrudnienie przez podmiot miejscowy dla odwiedzanego miejsca.

Istnieją trzy podstawowe formy turystyki zależne od rozpatrywanego obszaru:

- **turystyka krajowa** oznacza podróże w granicach państwa członkowskiego (Polski) odbywane przez odwiedzających będących rezydentami tego państwa członkowskiego;
- **turystyka przyjazdowa** oznacza podróże do państwa członkowskiego (Polski) odbywane przez odwiedzających niebędących rezydentami tego państwa członkowskiego;
- **turystyka wyjazdowa** oznacza podróże rezydentów państwa członkowskiego (Polski) do miejsc poza granicami tego państwa członkowskiego.

W przypadku niniejszej publikacji omawianym obszarem jest województwo.

Odwiedzający – uczestnicy turystyki. Określenie to dotyczy każdej osoby podróżującej do miejsca znajdującego się poza jej zwykłym otoczeniem, na czas nie dłuższy niż 12 kolejnych miesięcy, jeśli podstawowym celem podróży nie jest podjęcie działalności zarobkowej wynagradzanej ze środków pochodzących z odwiedzanego miejsca. Kategoria „odwiedzający” (krajowi i międzynarodowi) dotyczy turystów (tzn. odwiedzających, którzy przynajmniej przez jedną noc korzystali z miejsc zbiorowego lub indywidualnego zakwaterowania w odwiedzanym miejscu) i odwiedzających jednodniowych (beznoclegowych).

Szlaki turystyczne – trasy (przede wszystkim piesze) wytyczone w terenie ze względu na walory krajobrazowe (z uwzględnieniem warunków bezpieczeństwa turystów i przepisów ochrony środowiska), oznaczone umownymi znakami umożliwiającymi odnalezienie właściwej drogi – zalecanej lub obowiązkowej. Długości szlaków turystycznych obejmują zarówno te, które zostały wytyczone i znajdują się pod opieką oddziałów PTTK, jak i te będące poza ewidencją PTTK.

Turystyczne obiekty noclegowe

Hotel – obiekt zlokalizowany głównie w zabudowie miejskiej, dysponujący co najmniej 10 pokojami, w tym większość miejsc w pokojach jedno- i dwuosobowych, świadczący szeroki zakres usług związanych z pobytem gości. Każdy hotel musi zapewnić podawanie śniadań. W zależności od wyposażenia i zakresu świadczonych usług wyróżnia się pięć kategorii hoteli: najwyższa – 5 gwiazdek, najniższa – 1 gwiazdka.

Motel – obiekt hotelarski zlokalizowany przy trasach komunikacji drogowej, który poza usługami hotelarskimi przystosowany jest również do świadczenia usług motoryzacyjnych i dysponuje parkingiem. Motel musi posiadać co najmniej 10 pokoi, w tym większość miejsc w pokojach jedno- i dwuosobowych. Każdy motel musi zapewnić podawanie śniadań. W zależności od wyposażenia i zakresu świadczonych usług wyróżnia się pięć kategorii moteli: najwyższa – 5 gwiazdek, najniższa – 1 gwiazdka.

Pensjonat – obiekt hotelarski, który świadczy usługi hotelarskie łącznie z całodziennym wyżywieniem i dysponuje co najmniej 7 pokojami. Musi świadczyć usługi gastronomiczne w formie podawania co najmniej dwóch posiłków dziennie. W zależności od wyposażenia i zakresu świadczonych usług wyróżnia się pięć kategorii pensjonatów: najwyższa – 5 gwiazdek, najniższa – 1 gwiazdka.

Inny obiekt hotelowy – obiekt noclegowy, podzielony na pokoje, podlegający jednemu zarządowi, świadczący pewne usługi, w tym przynajmniej codzienne sprzątnięcie pokoi, ślanie łóżek i mycie urządzeń sanitarnych (np. obiekt spełniający zadania hotelu, motelu lub pensjonatu, któremu nie została nadana kategoria).

Dom wycieczkowy – obiekt położony na obszarze zabudowanym lub w pobliżu zabudowy, posiadający co najmniej 30 miejsc noclegowych, dostosowany do samoobsługi klientów oraz świadczący minimalny zakres usług związanych z pobytem klientów. Każdy dom wycieczkowy musi posiadać przynajmniej jedną placówkę gastronomiczną. W zależności od wyposażenia i zakresu świadczonych usług wyróżnia się trzy kategorie domów wycieczkowych: najwyższa – kat. I, najniższa – kat. III.

Schronisko – obiekt położony poza obszarem zabudowanym, przy szlakach turystycznych, świadczący minimalny zakres usług związanych z pobytem klientów. Schronisko powinno stworzyć możliwość skorzystania z usług gastronomicznych lub sporządzenia posiłku. Pojęcie „schronisko” nie obejmuje schronisk młodzieżowych.

Schronisko młodzieżowe – obiekt przeznaczony do indywidualnej i grupowej turystyki młodzieżowej, dostosowany do samoobsługi klientów. Schronisko młodzieżowe jest placówką zlokalizowaną w samodzielnym budynku lub w wydzielonej części budynku. W zależności od wyposażenia i zakresu świadczonych usług wyróżnia się trzy kategorie schronisk młodzieżowych: najwyższa – kat. I, najniższa – kat. III.

Szkolne schronisko młodzieżowe – (podgrupa wprowadzona od 2004 r. – wyodrębniona ze „schronisk młodzieżowych”) placówka oświatowo-wychowawcza umożliwiająca rozwijanie zainteresowań i uzdolnień oraz korzystanie z różnych form wypoczynku i organizacji czasu wolnego.

Ośrodek wczasowy – obiekt (lub zespół obiektów) noclegowy przeznaczony i przystosowany do świadczenia wyłącznie lub głównie usług związanych z wczasami.

Ośrodek kolonijny – obiekt (lub zespół obiektów) noclegowy przeznaczony i przystosowany do świadczenia wyłącznie lub głównie usług związanych z koloniami.

Ośrodek szkoleniowo-wypoczynkowy – obiekt (lub zespół obiektów) noclegowy przeznaczony i przystosowany do przeprowadzania kursów, konferencji, szkoleń, zjazdów, itp. Może być także przystosowany do świadczenia usług wczasowych.

Dom pracy twórczej – obiekt, w którym są zapewnione właściwe warunki do wykonywania pracy twórczej i wypoczynku twórców, wykorzystywany również (głównie przez ich rodziny) jako ośrodek wczasowy.

Zespoły domków turystycznych – domki turystyczne – budynki niepodpiwniczone, posiadające nie więcej niż cztery pokoje, dostosowane do świadczenia usług typu hotelarskiego. Domki mogą tworzyć zespoły ogólnodostępnych domków turystycznych oraz organizacyjnie wchodzić w skład innych obiektów noclegowych. W grupie zespoły ogólnodostępnych domków turystycznych mogą znajdować się również miejsca kempingowe.

Kemping – teren zwykle zadrzewiony, strzeżony, oświetlony, mający stałą obsługę recepcyjną i wyposażony w urządzenia (sanitarne, gastronomiczne, rekreacyjne), umożliwiające turystom nocleg w namiotach, mieszkalnych przyczepach samochodowych, a także przyrządzanie posiłków oraz parkowanie pojazdów samochodowych. W zależności od wyposażenia i zakresu świadczonych usług wyróżnia się cztery kategorie kempingów: najwyższa – 4 gwiazdki, najniższa – 1 gwiazdka.

Pole biwakowe – wydzielone miejsce, niestrzeżone, umożliwiające turystom nocleg w namiotach. Na polu biwakowym znajdują się punkty poboru wody pitnej, podstawowe urządzenia sanitarne i tereny rekreacyjne.

Hostel – obiekt noclegowy o standardzie różniącym się od obiektów hotelowych głównie liczbą miejsc w pokojach, łózkami piętrowymi i współdzieleniem części wyposażenia oraz pomieszczeń

przeznaczonych dla gości (np. wspólna kuchnia/lazienka). Charakterystyczne dla hostelu jest wynajmowanie łóżka, a nie pokoju. Pokoje w hostelach to najczęściej dormy, czyli pokoje wieloosobowe, a także pokoje indywidualne: 1-, 2- i 3-osobowe.

Zakład uzdrowskiowy – zakład świadczący usługi w zakresie opieki zdrowotnej położony na terenie uzdrowiska i wykorzystujący przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych naturalne zasoby lecznicze uzdrowiska. Zakłady uzdrowskiowe wykazują wszystkie miejsca noclegowe przeznaczone do dyspozycji turystów, w tym kuracjuszy.

Pokoje gościnne (kwatery prywatne) – rodzaj obiektu zakwaterowania turystycznego, który stanowią umeblowane pomieszczenia i lokale (z wyjątkiem kwater agroturystycznych) w mieszkaniach, domach i innych budynkach mieszkalnych należących do osób fizycznych lub prawnych (z wyjątkiem rolników) wynajmowane turystom na noclegi za opłatą.

Kwatara agroturystyczna – rodzaj obiektu zakwaterowania turystycznego, który stanowią pokoje i domy mieszkalne oraz przystosowane budynki gospodarcze (po adaptacji) w gospodarstwach wiejskich (rolnych, hodowlanych, ogrodniczych czy rybackich), będące własnością rolników, wynajmowane turystom na noclegi za opłatą.

Pozostałe niesklasyfikowane – obiekty, które w czasie niepełnego wykorzystania zgodnie z ich przeznaczeniem lub w części, pełnią funkcję obiektu noclegowego dla turystów. Są to m.in. internaty, domy studenckie, ośrodki rekreacyjno-sportowe, itp.

Wskaźniki charakteryzujące intensywność ruchu turystycznego

- gęstości bazy noclegowej (nasylenia bazą noclegową) według Charvata – relacja liczby miejsc noclegowych do powierzchni w km²;
- funkcji turystycznej Baretje'a i Deferta – stosunek liczby miejsc noclegowych do liczby mieszkańców;
- rozwoju bazy noclegowej – relacja korzystających z noclegów w ciągu roku do liczby miejsc noclegowych;
- gęstości ruchu turystycznego – stosunek liczby korzystających z noclegów w ciągu roku do powierzchni w km²;
- intensywności ruchu turystycznego według Schneidera – stosunek liczby korzystających z noclegów w ciągu roku do liczby mieszkańców;
- intensywności ruchu turystycznego według Charvata – stosunek liczby udzielonych noclegów w ciągu roku do liczby mieszkańców.

Wskaźniki rozwoju przedsiębiorstw turystycznych

- udział liczby podmiotów gospodarczych zajmujących się turystyką do liczby wszystkich podmiotów gospodarczych;
- liczba podmiotów gospodarczych zajmujących się turystyką przypadających na 1 mieszkańca;
- udział liczby podmiotów gospodarczych zajmujących się turystyką na km².

Methodological notes

Sources and range of data

Tourist accommodation establishment

The source of data about the capacity and occupancy of tourist accommodation establishments (with 10 or more beds) in Poland is a complete statistical survey conducted by Statistics Poland in accordance with the specialization pursued by the Statistical Office in Rzeszów. Information is obtained through the KT-1 reports of the occupancy of tourism accommodation establishments in each month.

The reporting units provide the following: precise location, type and category of the establishment, number of rooms, beds and catering establishments. Furthermore, they provide information on the establishment occupation in individual months, i.e. on the number of days of the establishment activity, nominal number of bed places or rooms, as well as the number of persons accommodated, and the number of overnights stays and rented rooms (separately for foreign tourists).

The lists of units for KT-1 surveys are developed on the basis of the Statistical Units Base (BJS), which is established to serve as the frame for all surveys conducted by Statistics Poland. The BJS includes information from official registers (REGON) and from other data sources. The index of collective accommodation establishments is updated on the basis of administration registers, categorized establishment registers and other sources.

Necessity to adjust the survey to the new EU legislation – Regulation (EU) No 692/2011 of the European Parliament and of the Council of 6 July 2011 concerning European statistics on tourism and regarding Council Directive 95/57/EC resulted in the extension of the subjective scope of the tourism accommodation base survey in 2010. For the first time the monthly report on the KT-1 form included guest rooms and agrotourism lodgings with 10 or more beds. Moreover an annual pilot sample survey of guest rooms and agrotourism lodgings with less than 10 beds were conducted (KT-2 form). **Since 2012 the survey on tourist accommodation establishment has covered supplemented data on guest rooms and agrotourism lodgings.** With this, the term "tourism collective accommodation establishments" was changed to "tourism accommodation establishments".

Starting since 2009 (in accordance with the Programme for Surveys in Public Statistics for 2009 which is an annex to the Regulation of the Council of Ministers of 27 November 2008 (Journal of Laws No. 221, 2008, item. 1436 with amendments), municipality administrators (mayors, presidents of cities) are being obliged to provide information about facilities providing accommodation services in electronic form. In order to facilitate this task a special applet was developed that allows registering and updating current data on the premises providing accommodation services in municipal offices. This application allows collecting information on the local level, save them on the office disk and using them to the own need of the office. With this tool, the resulting database of information on accommodation establishments operating in the municipalities is also available for statistical purposes.

While adapting to meet the requirements of the new European Union legislation in the field of tourism, in scope of interest are entities of individual accommodation (agro-tourism accommodation establishments/guest rooms). Obligation to keep records of such entities is required from the offices of municipalities and towns and is included in the law on tourism services of 29 August 1997 (as amended).

In connection with the need to ensure statistical confidentiality, starting with the year 2015 the scope of information available on the use of tourist facilities: tourists, nights spent and rented rooms, has changed. Data were grouped according to the types of objects on the basis of PKD 2007: 55.1 Hotels and similar establishments, 55.2 Holiday and other short-stay accommodation and 55.3 Camping grounds and campsites. The territorial levels of presentation have been changed: information is available for powiats,

regions or subregions. Starting from data for 2016 in statistics regarding tourist accommodation establishments the methodology of data imputation was introduced for entities obligated to submit a report on KT-1 form, which refused to participate in the survey.

The following solutions were adopted in the statistics on the accommodation base:

- data concerning the number of accommodation places and establishments covers all establishments open on 31 July and establishments closed on 31 July, but open on other days of the surveyed month. The maximum number of places has been assumed for them;
- the number of days of establishment activity does not include breaks between periods, caused by repairs, disinfection, etc.;
- an active establishment is understood as an establishment which was accessible to tourists, at least in part (regardless of the actual occupancy), during the surveyed period;
- the establishment occupancy rate – presented in percentage – results from the comparison of actually provided accommodations with the nominal number of bed places (total bed places prepared for tourists on each activity day of the establishment), and for hotels, motels, boarding houses and other hotel establishments additionally from the comparison of actually rented rooms and the nominal number of rooms;
- the number of tourists accommodated is the number of persons (tourists), who began their stay in an establishment in a given month (i.e. who checked in). This means that the persons staying in the establishment at the turn of months will only be included in the survey once, which means that they will only be listed for one month (i.e. at the time of registration);
- number of overnight stays (nights per capita) is the product of persons (tourists) and the number of days (nights) of their stay;
- a restaurant is a catering establishment available to general consumers with full waiting services, offering all day dining with full board with a broad assortment of meals and beverages by menu;
- bars and cafes include also wine houses, beer halls, canteens, etc.,
- catering outlets include also grills, well-rooms, ice-cream parlors, refreshment rooms.

Border traffic

Pursuant to the decision of the Council of the European Union, Poland was included in the Schengen area on 21 December 2007. Eight other countries were included into Schengen along with Poland, namely: Estonia, Latvia, Lithuania, Czech Republic, Slovakia, Hungary, Malta and Slovenia. A complete application of rules and regulations arising from the Community code governing the border flow of persons translates itself into a practical removal of border control between the countries within this area. Furthermore, the eastern border of Poland simultaneously became the external border of the European Union, where full inspection and traffic registration encompasses only citizens of non-European Union countries. The direct outcome of the Poland's accession to Schengen is the lack of statistical information on border traffic on the internal border of Poland and the European Union. This shortage of data refers to the segments of the Polish border with the following countries: Germany, Czech Republic, Slovakia, and Lithuania, as well as the maritime border in the scope of "regular ferry connections" and airports in the scope of "internal flights". Therefore, a need to develop methods allowing data estimation on cross-border traffic on those sections of the border emerged.

In 2016 Statistics Poland in cooperation with the Ministry of Economic Development and the National Bank of Poland, carried out a survey "Trips made by non-residents to Poland. The movement of vehicles and people at the Polish border with the countries of the European Union". The survey aims to, among others, estimate the number of border crossings by persons traveling in the direction to and from Poland.

In the frames of the survey, on selected former land border crossings, counting of vehicles and persons crossing the Polish border with other countries of the European Union is carried out. Additionally, the questionnaire for foreigners on the Polish border with the neighboring countries belonging to the Schengen zone, as well as at selected airports and seaports is also conducted. In turn, the questionnaire for residents of Poland is carried out in households within the survey "Participation of Polish citizens (residents) in travel". Information obtained from the above mentioned surveys and additional data sources, including: information from airports and seaports on passenger traffic volume (number of passengers operated in regular and charter traffic), data from the Civil Aviation Authority on passenger traffic (national and international traffic information, flight directions and destination cities), information from the Border Guard Headquarters on the amount of traffic at border crossings at the external border of the European Union on Polish territory for the estimation of cross-border traffic of foreigners and Poles on the inside border of the European Union on Polish territory and the overall border traffic on the maritime border and airports.

From the second quarter of 2020, due to the pandemic situation, the border traffic survey was not carried out by statistical interviewers in the field. The results of the border traffic survey in Poland were elaborated on the basis of data from traffic sensors, from the Border Guard Headquarters, data on passenger traffic from seaports (CSO reporting) and passenger traffic from airports.

The information on border traffic (at the Polish land border with the countries not belonging to the Schengen area) is compiled on the basis of the statistical data provided by the Border Guard. The registration of border traffic is based on the register of persons and means of transport checks at all Polish border crossing points with the countries not belonging to the Schengen area (Russia, Republic of Belarus, Ukraine). This register is kept on an ongoing basis. The statistical data is compiled in monthly periods, separately for each individual border crossing points, and covers information on the number of border checks divided into checks concerning Polish citizens and those concerning foreigners – by direction (to and from Poland), and by type of traffic (passport, service of means of transport, simplified and others). The citizenship of foreigners entering Poland is defined (on the basis of the country which issued the travel document).

Besides registering the traffic of persons on Polish borders, the Headquarters of the Border Guard also monitors the traffic of wheel vehicles at all border crossings. Under registration there are passenger cars, trucks and buses going into the direction to and from Poland, Polish as well as foreigners. The registration concerns also trains of national and foreign operators crossing the border in both directions.

The following solutions were adopted in the statistics on border traffic:

- data concerning the arrivals and departures of foreign citizens describing the checks of persons crossing the border on the basis of passports, as well as – in the case of the EU citizens – other personal documents,
- since 2011 data on the number of arrivals and departures has related to passengers and the operating personnel; previously data included only passengers,
- the number of Polish citizens travelling abroad also includes the checks of persons with consular and diplomatic passports, as well as persons leaving the country for permanent stay abroad,
- the number of foreigners arriving in Poland also includes the checks of persons arriving for permanent stay.

The survey on border traffic conducted by the employees of the Border Guard serves as the means for registering the border checks, and not persons who cross this border. A person crossing the border several times is counted as many times as he/she crosses this border. The same rule applies to motor vehicles.

Polish Tourist and Sightseeing Association (PTTK)

The statistical information on the condition and activity of PTTK clubs and circles was compiled on the basis of the annual regular reports submitted by this organization. This report includes information on the number of clubs and circles, as well as on their members, general and qualified tourism trips, and their participants. Furthermore, the data on training personnel (leaders and instructors), activity of qualified tourism clubs by discipline, tourism guides, awarded distinctions, and tourist trails are also collected of the statistical data. PTTK determines and maintains its own marked tourist trails and routes on which has a substantive and legal care.

Explanation of basic definitions

Tourism – the activity of visitors taking a trip to a main destination outside their usual environment, for less than a year, for any main purpose, including business, leisure or other personal purpose, other than to be employed by a resident entity in the place visited.

There are three basic forms of tourism, which depend on the surveyed area:

- **domestic tourism** means visits within a Member State (Poland) by visitors who are residents of that Member State;
- **inbound tourism** means visits to a Member State (Poland) by visitors who are not residents of that Member State;
- **outbound tourism** means visits by residents of a Member State (Poland) outside that Member State.

In the case of this publication, the area of interest is the voivodship.

Visitors – the participants of tourism. This definition refers to every person travelling to locations outside their usual environment for a period not exceeding 12 months, whose main purpose of trip is other than the exercise of an activity remunerated from within the place visited. The „visitors“ (domestic and foreign) category refers to tourists (i.e. visitors who occupied accommodation establishments within the given location for at least one night) and same-day visitors (not accommodated).

Tourist trails – routes (primarily hiking) which are marked up on a given area due to their landscape values (while taking into consideration the safety conditions of tourists and the environmental protection regulations), and are marked with conventional symbols allowing for tracing the right way – recommended or obligatory. The length of tourist trails not belonging to the PTTK but marked out by branches of PTTK was included in the presented data.

Types of tourist accommodation establishments

Hotel – an accommodation facility located mainly in the urban areas, with at least 10 rooms, most of which are one-person or two-person rooms, providing a wide range of services for clients staying at the establishment. Each hotel has to render catering services. Depending on the facility furnishing and the range of the services being rendered, five categories are attributed: the highest – five stars, the lowest – one star.

Motel – a hotel type complex located by road communication routes, which, besides the provision of hotel services, is also adapted to the provision of car services and has a car park. A motel has to have at least 10 rooms, most of bed places in single-bed and double-bed rooms. Each motel has to provide catering services. Depending on the equipment in the building and the scope of services rendered, five categories of motels are distinguished: top – five stars, lowest – one star.

Boarding house – a hotel establishment that provides hotel services, offers full board and has at least seven rooms. It has to provide catering services. Depending on the equipment in the building and the

scope of services rendered, five categories of boarding houses are distinguished: top – 5 stars, lowest – one star.

Similar establishment – a lodging place divided into rooms and managed by one board, rendering specified services, including room service, bed-making and cleaning of sanitary facilities, at least on a daily basis (e.g., a building meeting the requirement for a hotel, motel or lodging house that has not obtained a category).

Excursion hostel – an establishment located in the built-up area or in the vicinity of buildings, with at least 30 available accommodations, adapted to self-service of the clients, and offering a minimal scope of services associated with the client stay. Each excursion hostel must have at least one catering establishment. Depending on the equipment in the building and the scope of services rendered, three categories of excursion hotels are distinguished: top – cat. I, lowest – cat. III.

Shelter – an establishment located outside built-up areas, near tourist trails, offering a minimal scope of services associated with the client stay. A shelter should provide a food services or possibility of a meal self-preparation. The notion „shelter“ does not encompass youth hostels.

Youth hostel – an establishment projected for individual and group youth tourism, adapted to self-service of the clients. A youth hostel is an establishment located in a freestanding building or a designated part of a building. Depending on the equipment in the building and the scope of services rendered, three categories of youth hostels are distinguished: top – cat. I, lowest – cat. III.

School youth hostels – an educational establishment where interests and talents can be developed as well as different kinds of rest and free time can be organized.

Holiday centre – an accommodation establishment (or a set of establishments) designed and adapted to provide exclusively or mainly services connected with holidays.

Holiday youth centre – an accommodation establishment (or a set of establishments) designed and adapted to provide exclusively or mainly services connected with holiday camps.

Training-recreational centre – an accommodation establishment (or a set of establishments) designed and permanently adapted to hold courses, conferences, trainings and conventions etc. It can also be adapted to provide holiday services.

Creative arts centre – an establishment, which assures adequate conditions for creative work and recreation of artists, also used as a holiday centre (mainly by their families).

Complexes of tourist cottages – tourist cottage – a building without a cellar, with no more than four rooms, adapted to provide hotel services. Tourist cottages can form complexes of tourist cottages and be organizationally included in other accommodation establishments. The complexes of tourist cottages may also include camping places.

Camping site – an area, usually wooded, guarded, lighted, with 24-hour reception service, equipped with facilities (sanitary, catering, recreational) which enable the tourists to spend the night in tents, caravans as well as to prepare meals and park motor vehicles. Depending on the equipment in the building and the scope of services rendered, four categories of camping sites are distinguished: top – four stars, lowest – one star.

Tent camp site – a place sectioned off in wooded area, non-guarded, marked and provisionally fenced, which enables the tourists to spend the night in tents. There is drinking water drawing points, necessary sanitary equipment and recreational area in the tent camp site.

Hostel – an accommodation establishment, which varies in standard from hotel establishments mainly by the number of places in rooms, bunk beds and cooperative use of equipment and rooms for guests (e.g. common kitchen/bathroom). Hostels are characteristic of renting single beds, not whole rooms. Hostel rooms are usually dorms (multi-person rooms), as well as individual rooms: 1-, 2- and 3-person.

Health establishment – an establishment providing health care services, located in the area of a health resort and using its natural resources when providing health care services and providing accommodation services.

Rooms for guests – type of tourist accommodation, which are furnished rooms and flats (excluding agrotourism lodgings) in apartments, houses and other buildings belonging to the natural or legal persons (except farmers) and rented for a fee for tourists.

Agrotourism lodging – type of tourist accommodation, which are rooms and other buildings prepared (by adaptation) in rural households (agricultural, farming, gardening and fishing) owned by farmers and rented for a fee for tourists.

Other not classified establishments – establishments, which function as tourist accommodation establishments, in the period of not being fully used according to their own purpose. These include among others dormitories, boarding schools, sport and recreational centres, etc.

Indicators characterizing the intensity of tourist traffic

- density of the accommodation base (accommodation saturation) according to Charvat – relation of the number of beds to the area in km²;
- the tourist function of Baretje and Defert – the ratio of the number of beds to the population;
- development of the accommodation base – the relation of those staying overnight to the number of beds;
- tourist traffic density – the ratio of the number of tourists in accommodation establishments during the year to the area in km²;
- intensity of tourist traffic according to Schneider – the ratio of the number of tourists in accommodation establishments during the year to the population;
- tourist traffic intensity according to Charvat – the ratio of the number of overnight stays of tourists during the year to the population.

Indicators of development of tourist enterprises

- share of the number of business entities dealing in tourism to the number of all economic entities;
- number of business entities dealing in tourism per capita;
- share of the number of business entities dealing in tourism per km².